

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο ρόλος και η συμβολή του χάρτη ακρόασης στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης του έργου «Το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saëns από μαθητές με περιορισμένη μουσική εμπειρία και γνώση. Βιβλιογραφική μελέτη.

Τσιπλακίδου Ζαχαρούλα
Α.Μ. 17079

Επιβλέπουσα: Δήμητρα Κόνιαρη, Ε.Δι.Π. ΤΜΕΤ
Μέλος εξεταστικής επιτροπής: Ευαγγελία Σπυράκου, Ε.Ε.Π. ΤΜΕΤ

Θεσσαλονίκη 2022

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Ο ρόλος και η συμβολή του χάρτη ακρόασης στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης του έργου «Το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saëns από μαθητές με περιορισμένη μουσική εμπειρία και γνώση. Βιβλιογραφική μελέτη.

The effect of music listening maps on the development of students' listening of the Camille Saint- Saëns's musical suite "The carnival of the animals". A literature review.

Copyright © Ζαχαρούλα Τσιπλακίδου. 2022.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση αυτής της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

*Στον μπαμπά μου,
με την ελπίδα ότι με βλέπει από εκεί ψηλά.*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	8
1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	9
1.1. Ορισμός της ενεργητικής ακρόασης	9
1.1.1. Η σημασία της ενεργητικής ακρόασης για τη μουσική ανάπτυξη	9
1.1.2. Η σημασία της ακρόασης στην εκμάθηση του μουσικού οργάνου	11
1.2. Ο χάρτης ακρόασης ως εκπαιδευτικό εργαλείο για την ανάπτυξη της δεξιότητας της ενεργητική ακρόασης	11
1.2.1. Οι έρευνες της Beam Barber (2002)	12
1.2.2. Οι έρευνες των Gromko & Russell (2002)	13
1.2.3. Οι μελέτες της Conneely (2007)	15
1.2.4. Οι μελέτες της Cassidy (2001)	18
1.2.5. Αδυναμίες του χάρτη ακρόασης	21
1.3. Η Σουίτα «Το καρναβάλι των ζώων»	23
2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΕΡΕΥΝΑ	25
2.1. Στόχοι της έρευνας	25
2.2. Μεθοδολογία της έρευνας: περιγραφή της διαδικασίας που ακολουθήθηκε για την εύρεση των χαρτών ακρόασης	25
2.3. Τα αποτελέσματα της έρευνας	25
2.3.1. Πρώτο μέρος: Εισαγωγή και Βασιλική παρέλαση των λιονταριών	27
2.3.2. Δεύτερο μέρος: Όρνιθες και Πετεινοί	28
2.3.3. Τρίτο μέρος: Οι Ημίονοι	28
2.3.4. Τέταρτο μέρος: Οι Χελώνες	29
2.3.5. Πέμπτο μέρος: Ο Ελέφαντας	29
2.3.6. Έκτο μέρος: Το Καγκουρό	29
2.3.7. Έβδομο μέρος: Το Ενυδρείο	30
2.3.8. Όγδοο μέρος: Φιγούρες με μεγάλα αυτιά	31
2.3.9. Ένατο μέρος: Οι Κούκοι στο δάσος	31
2.3.10. Δέκατο μέρος: Ο Περιστερώνας	31
2.3.11. Ενδέκατο μέρος: Οι Πιανίστες	31
2.3.12. Δωδέκατο μέρος: Απολιθώματα	31
2.3.13. Δέκατο τρίτο μέρος: Ο Κύκνος	32
2.3.14. Δέκατο τέταρτο μέρος: Φινάλε	32
2.3.15. Άλλο μουσικοπαιδαγωγικό υλικό	46
3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	50
3.1. Η σημασία ανάπτυξης της δεξιότητας της ενεργητικής ακρόασης της μουσικής	50

3.1.1. Ο χάρτης ακρόασης ως ένα χρήσιμο διδακτικό εργαλείο για την ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης	51
3.1.2. «Το καρναβάλι των ζώων»	51
3.1.3. Οι αδυναμίες της χρήσης του χάρτη ακρόασης ως διδακτικό εργαλείο	51
3.2. Συμπεράσματα - Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	52
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ - ΠΗΓΕΣ	54
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	55
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΣΕ ΜΟΡΦΗ ΒΙΝΤΕΟ	57

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία εξετάζεται και αναλύεται ο ρόλος και η συμβολή του χάρτη ακρόασης στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης της μουσικής Σουίτας «*Το καρναβάλι των ζώων*» του Camille Saint-Saëns, από μαθητές με περιορισμένη μουσική εμπειρία και γνώση. Πιο συγκεκριμένα, ο χάρτης ακρόασης αποτελεί μέσο αναγνώρισης και κατανόησης βασικών στοιχείων ενός μουσικού έργου από τους εκάστοτε μαθητές ανεξαρτήτως μουσικού επιπέδου, καθώς και ένα εφελτήριο γνώσης για μελλοντικούς μουσικούς και λειτουργεί ως διδακτικό εργαλείο για την ανάπτυξη της δεξιότητας της ενεργητικής ακρόασης. Στην εργασία παρουσιάζονται αναλυτικά τα θετικά γνωρίσματα και οι περιορισμοί στη χρήση του.

«*Το καρναβάλι των ζώων*» του Camille Saint-Saëns γράφτηκε το 1886. Είναι μια μουσική Σουίτα και αποτελείται από δεκατέσσερα μικρής διάρκειας μέρη. Το έργο είναι προτεινόμενο για ακρόαση από το τελευταίο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Μουσικής (Το Νέο Σχολείο, 2014) και το χρησιμοποιούν πολύ συχνά μουσικοπαιδαγωγοί ως έργο ακρόασης για τους μαθητές τους. Παρουσιάζονται χάρτες ακρόασης που έχουν προταθεί από εκπαιδευτικούς μουσικής σε διάφορες ιστοσελίδες, blogs κ.λπ. για όλα τα μέρη της Σουίτας «*Το καρναβάλι των ζώων*».

Λέξεις κλειδιά: ενεργητική ακρόαση, χάρτης ακρόασης, «*Το καρναβάλι των ζώων*», Camille Saint-Saëns, διδακτικό εργαλείο, μουσική αγωγή

ABSTRACT

This thesis examines and analyses the effect of music listening maps on the development of listening to the musical suite "*The carnival of the animals*" by Camille Saint-Saëns, by students with limited musical experience and knowledge. Listening maps are useful didactic tools for the development of music listening skills by students regardless of their musical level.

"*The carnival of the animals*" by Camille Saint-Saëns was written in 1886 and is a musical suite consisting of fourteen short movements. The work is recommended for listening by the latest syllabus for the music course (The New School, 2014) and is very often used by music educators as an audition piece for their students. The piece and the composer's life are discussed further below. In addition, listening maps that have been suggested by music educators on various websites, blogs, etc. for all parts of the "the carnival of animals" suite are presented.

Keywords: active listening, listening map, "*The carnival of the animals*", Camille Saint-Saëns, teaching tool, musical education

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της πτυχιακής εργασίας είναι η βιβλιογραφική μελέτη του ρόλου του χάρτη ακρόασης ως εργαλείου που βοηθά στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης και της βασικής κατανόησης ενός μουσικού έργου. Αναλυτικότερα, ο παραπάνω στόχος θα στοιχειοθετηθεί στην παρακάτω ενότητα. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αποσκοπεί στην περιγραφή σημαντικών ορισμών όπως: ενεργητική ακρόαση, χάρτης ακρόασης, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Παράλληλα, θα γίνει αναφορά σε τέσσερις πειραματικές μελέτες, στις οποίες χρησιμοποιείται ο χάρτης ακρόασης, καθώς και στα αποτελέσματα αυτών. Αναζητήθηκαν στην ελληνική και αγγλική γλώσσα πειραματικές έρευνες που έχουν γίνει από το 2000 μέχρι σήμερα για την ενεργητική ακρόαση μέσω οδηγού ακρόασης. Συνολικά βρέθηκαν τέσσερις πειραματικές μελέτες. Στο τελευταίο μέρος του κεφαλαίου αναλύεται η Σουίτα «το καρναβάλι των ζώων» στα μέρη από τα οποία αποτελείται, όπως επίσης και οι λόγοι για τους οποίους θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα παραδείγματα για χρήση χάρτη ακρόασης στη μουσική.

Δεύτερος στόχος είναι η εύρεση και συγκέντρωση χαρτών ακρόασης που έχουν κατασκευαστεί και προταθεί από εκπαιδευτικούς μουσικής για την ενεργητική ακρόαση των μερών της Σουίτας «το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saëns και βρίσκονται διαθέσιμοι στο διαδίκτυο. Εξετάζονται τα μουσικά στοιχεία τα οποία εμφανίζονται στον κάθε χάρτη (π.χ. φόρμα, tempo κλπ.) και το επίπεδο μουσικών γνώσεων των μαθητών στο οποίο απευθύνονται. Στο τέλος καταγράφονται αναλυτικά σε πίνακες οι χάρτες ακρόασης για το κάθε μέρος της Σουίτας.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία επιθυμεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς μουσικής προσφέροντάς το ήδη υπάρχον διαδικτυακό υλικό, για «το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saëns, συγκεντρωμένο σε μια εργασία.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας ακολουθεί η συζήτηση. Παρουσιάζονται τα τελικά συμπεράσματα της έρευνας και προτείνεται περαιτέρω έρευνα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτριά μου, Δήμητρα Κόνιαρη για την υποστήριξή, την κατανόηση και την πολύτιμη βοήθειά της όλο αυτό το διάστημα.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια Ευαγγελία Σπυράκου για τις πολύτιμες συμβουλές τις.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου για τη βοήθεια, τη στήριξη και την αμέριστη αγάπη που μου πρόσφερε σε όλη τη διάρκεια των σχολικών και ακαδημαϊκών μου σπουδών.

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

1.1. Ορισμός της ενεργητικής ακρόασης

Η λέξη ακρόαση προέρχεται από το ρήμα *ακροώμαι*, το οποίο σημαίνει ακούω με μεγάλη προσοχή. Σε αντίθεση με το ρήμα *ακούω* το οποίο αναφέρεται απλώς σε αυτά που αντιλαμβανόμαστε με την αίσθηση της ακοής (Ξενής, Συμεωνίδης & Φλιάτουρας, 2014), το ρήμα *ακροώμαι* αναφέρεται σε συγκεκριμένη κατάσταση όπου το αισθητήριο όργανο της ακοής, δηλαδή το αυτί, προσλαμβάνει πληροφορίες συνειδητά, με μεγάλη προσοχή και συγκέντρωση. Με βάση τα παραπάνω, ο όρος «ενεργητική ακρόαση» είναι αναγκαίος για τη διάκριση από την παθητική ακρόαση, η οποία αφορά την έκθεση στη μουσική, αλλά σκοπός της δεν είναι η εύρεση συγκεκριμένων μουσικών στοιχείων κλπ.

Σύμφωνα με την Καραδήμου-Λιάτσου (2001), στη μουσική είναι πλεονασμός να χρησιμοποιούμε την έκφραση “ενεργητική ακρόαση” παρόλα αυτά, είναι σημαντικός ο όρος προκειμένου να δηλώσει το βάρος που δίνεται στη συνειδητή, συγκεντρωμένη παρακολούθηση και κατανόηση ενός μουσικού κομματιού.

1.1.1. Η σημασία της ενεργητικής ακρόασης για τη μουσική ανάπτυξη

Θεμέλιο της μουσικής είναι η ακρόαση, η οποία αποτελεί βασικό στόχο της μουσικής εκπαίδευσης (Swanwick, 2003¹ ό.α. στο Κοκκίδου, 2015). Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Μουσικής (Το Νέο Σχολείο, 2014, σ. 5), στόχος του μαθήματος της Μουσικής στο γενικό σχολείο είναι: «*Η καλλιέργεια της μουσικότητας, της έμφυτης δυνατότητας του ανθρώπου για καλλιτεχνική και δημιουργική έκφραση, αποβλέπει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή και παράλληλα στη δημιουργία μιας δια βίου σχέσης του με την Τέχνη της Μουσικής*». Μέσα από την ακρόαση, την εκτέλεση και τη δημιουργία μουσικής δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να εξερευνήσουν τον μαγικό κόσμο της μουσικής διευρύνοντας με αυτό τον τρόπο τους ορίζοντές τους και σταδιακά να διαμορφώσουν τις μουσικές τους προτιμήσεις. Γι αυτό τον λόγο, οι δραστηριότητες μουσικής ακρόασης είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αποτελούν μέρος κάθε μαθήματος

¹ Swanwick, K. (2003). *Music, Mind and Education* (7η έκδοση). Routledge/Falmer.

μουσικής. Μάλιστα, όπως σημειώνει και η Κοκκίδου (2015), «η ακρόαση μουσικής πρέπει να είναι ενεργητική και όχι παθητική διαδικασία», πράγμα που σημαίνει ότι οι μαθητές είναι σημαντικό να αναπτύξουν δεξιότητες προσοχής και παρακολούθησης ενός μουσικού έργου κατά την ακρόασή του. Για να επιτευχθεί η ενεργητική ακρόαση συχνά χρησιμοποιούνται ως κίνητρο συνοδευτικές με την ακρόαση δράσεις όπως είναι η έκφραση συναισθημάτων και σκέψεων, η μελέτη των ιστορικών στοιχείων του έργου, η σύνδεση ήχου και οπτικών αναπαραστάσεων κ.λπ (Κοκκίδου, 2015).

Μέσω της διδασκαλίας της ενεργητικής ακρόασης οι μαθητές μαθαίνουν να ακούν προσεκτικά ένα μουσικό έργο και να αναγνωρίζουν βασικά στοιχεία του και έννοιες που έχουν να κάνουν με τη μελωδία, τον ρυθμό, τη δυναμική αγωγή, τη ρυθμική αγωγή, το ηχόχρωμα, κ.λπ. Παράλληλα, αναπτύσσονται η μουσική έκφραση και σκέψη, καθώς κατά τη διάρκεια μιας μουσικής ακρόασης το άτομο βιώνει συναισθήματα, σκέψεις και εικόνες (Καραδήμου-Λιάτσου, 2001).

Στο μάθημα της μουσικής είναι σημαντικό να παρουσιάζονται για ακρόαση όλα τα είδη μουσικής, με σκοπό οι μαθητές να ακούσουν και να απολαύσουν μουσικές που δεν γνωρίζουν, αλλά και για να κατανοήσουν την αξία του κάθε είδους (Brittin, 2000² ό.α. στο Beam Barber, 2002). Η επαφή των μαθητών με διάφορα είδη μουσικής ενισχύει τον σεβασμό και την αποδοχή για κάθε μουσική ακόμα και αν δεν ανήκει στις μουσικές τους προτιμήσεις.

Παράλληλα, η ακρόαση μουσικής στοχεύει στη χαρά, στην αισθητική απόλαυση, στη συναισθηματική, ηθική και αισθητική ανάπτυξη του ατόμου (Kabalevsky, 1988³ ό.α. στο Κοκκίδου, 2015) και μπορεί να συμβάλλει θετικά στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Η θετική επίδραση της μουσικής στη ζωή των ατόμων ενισχύεται ακόμα περισσότερο όταν η μουσική που ακούν αποτελεί προσωπική επιλογή (Sloboda, 1999⁴ ό.α. στο Κοκκίδου, 2015). Αυτός είναι και ο λόγος που ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του κατά την επιλογή των μουσικών έργων για ακρόαση και τις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών του (Woody, 2004). Όσο πιο πολλά γνωρίζει ο δάσκαλος για τους μαθητές του σχετικά με τα ενδιαφέροντα, τις γνώσεις, τις προτιμήσεις τους κ.λπ. τόσο πιο εύστοχες και αντιπροσωπευτικές για αυτούς μουσικές επιλογές θα κάνει (Beam Barber, 2002).

² Brittin, R. V. (2000). Children's preference for sequenced accomplishments: The influence of style and perceived tempo. *Journal of research in Music Education*, 48(3), 237-248.

³ Kabalevsky, D. (1988). *Music and Education: A composer writes about musical education*. Jessica Kingsley Publishers - UNESCO.

⁴ Sloboda, J. (1999). Music: Where cognition and emotion meet. *The Psychologist*, 12(9), 450-456.

1.1.2. Η σημασία της ακρόασης στην εκμάθηση του μουσικού οργάνου
Η σημασία της ανάπτυξης της δεξιότητας της ακρόασης της μουσικής έχει ιδιαίτερα τονιστεί και χρησιμοποιείται ως βασική προσέγγιση στην εκμάθηση του βιολιού στη μέθοδο Suzuki (Στάμου 2012). Σύμφωνα με τον εμπνευστή της μεθόδου, τον Ιάπωνα μουσικοπαιδαγωγό Shinichi Suzuki (1898-1998), η μουσική είναι μια γλώσσα την οποία το παιδί μπορεί να μάθει με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που μαθαίνει να μιλά την μητρική του γλώσσα. Και στις δύο περιπτώσεις η ακρόαση αποτελεί βασικό στοιχείο σε όλη αυτή την διαδικασία (Στάμου, 2012, σ. 80). Η μέθοδος συμπεριλαμβάνει τρεις τύπους ακρόασης: την παθητική ακρόαση, την ενεργητική ακρόαση και την καθημερινή επαναλαμβανόμενη ακρόαση σε τρεις φάσεις. Η παθητική ακρόαση αφορά την απλή έκθεση στη μουσική σε διάφορες φάσεις της ημέρας. Με αυτό τον τρόπο η μουσική γίνεται μέρος της καθημερινής ζωής του παιδιού. Αντίθετα, η ενεργητική ακρόαση αναφέρεται στη συνειδητή ακρόαση όπου το παιδί ακούει μουσική συγκεντρωμένα και προσπαθεί να εντοπίσει διάφορα στοιχεία που αφορούν τον ρυθμό, τη μελωδία κ.λπ. Τέλος, η καθημερινή ακρόαση σε τρεις φάσεις αφορά την ακρόαση των κομματιών που μελετά ο μαθητής (κομμάτια που μελετά στο παρόν, κομμάτια που μελετούσε στο παρελθόν και κομμάτια που θα μελετήσει στο μέλλον) (Slone, 1988⁵ ό.α. στο Στάμου, 2012, σ. 82-83).

1.2. Ο χάρτης ακρόασης ως εκπαιδευτικό εργαλείο για την ανάπτυξη της δεξιότητας της ενεργητικής ακρόασης

Ένα διδακτικό εργαλείο το οποίο βοηθά στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης και προτείνεται από πολλούς εκπαιδευτικούς μουσικής είναι ο *χάρτης ακρόασης* ή αλλιώς *οδηγός ακρόασης* (listening map) (Todd & Mishra, 2013· Στάμου, 2001· Κοκκίδου, 2015). Σύμφωνα με την Beam-Barber (2002, σ. 1), ως *χάρτης ακρόασης* (listening map) ορίζεται:

«ένα εικονογραφημένο διάγραμμα το οποίο σχεδιάστηκε για να ακολουθεί τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός μουσικού έργου, όπως είναι η μελωδία, το μέτρο, τα ρυθμικά στοιχεία, τα μουσικά θέματα, η φόρμα, οι δυναμικές και το tempo (ρυθμική αγωγή), από την αρχή μέχρι και το τέλος του, κατά την ακρόασή του».

⁵ Collier-Slone, K. (1988). *They're Rarely Too Young...and Never Too Old "to Twinkle"* (3rd ed.). Shar Publications.

Πιο αναλυτικά, η Κοκκίδου (2015) υποστηρίζει ότι κατά την ακρόαση ενός μουσικού έργου είναι σημαντικό οι μαθητές να κάνουν παράλληλες δραστηριότητες με στόχο την προσήλωση στο έργο που ακούν αλλά και την καλύτερη δυνατή κατανόηση της μουσικής. Γι'αυτό το λόγο, προτείνεται η χρήση χαρτών ακρόασης καθώς βοηθούν τους μαθητές στη συγκέντρωση σε μια οπτική αναπαράσταση των μουσικών στοιχείων που υπάρχουν στο έργο και στην παρακολούθησή τους με τη βοήθεια μιας ακόμη αίσθησης, αυτής της όρασης.

Η Καραδήμου-Λιάτσου (2001) αναφέρει ότι η χρήση οδηγού ακρόασης βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα ολόκληρο το μουσικό έργο και να διατηρήσουν τη συγκέντρωσή τους κατά την ακρόαση. Μέσω του οδηγού ακρόασης *«τα παιδιά αποκτούν τη συνολική αίσθηση του μουσικού έργου»*. Σε αντίθεση με μια συμβατική μουσική παρτιτούρα, όπου για να την παρακολουθήσει κάποιος είναι σημαντικό να γνωρίζει στοιχεία μουσικής σημειογραφίας, ο χάρτης ακρόασης είναι προσιτός στον μη μυημένο στη μουσική σημειογραφία ακροατή και προβάλλει τα κύρια στοιχεία ενός μουσικού κομματιού με αποτέλεσμα να βοηθά και να διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών καθόλη την διάρκεια της ακρόασής του (Λιάτσου, 2001, σ. 122).

1.2.1. Οι έρευνες της Beam Barber (2002)

Η Beam Barber (2002) μελέτησε την επίδραση της χρήσης του χάρτη ακρόασης στη μάθηση και την προτίμηση των μαθητών για ορχηστρική μουσική. Στόχος της ήταν να αναδείξει τον ρόλο του χάρτη ακρόασης ως διδακτικό εργαλείο για τη διδασκαλία της ενεργητικής ακρόασης. Στην έρευνά της συμμετείχαν μαθητές δευτέρας δημοτικού από τέσσερις τάξεις του σχολείου Miami Dade County στη Florida. Οι μαθητές του σχολείου ήταν διαφόρων εθνικοτήτων και αποτελούνταν από αγόρια και κορίτσια. Οι τέσσερις τάξεις χωρίστηκαν τυχαία σε δύο ομάδες και κάθε ομάδα είχε εξήντα οκτώ μαθητές. Τα μουσικά έργα που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα ήταν: *«Το ενυδρείο»* από τη Σουίτα *«Το καρναβάλι των ζώων»* του Camille Saint-Saëns (φόρμα AB) και το *«Εμβατήριο»* από τη Σουίτα *«Ο καρνοβαλίστας»* του Tchaikovsky (φόρμα ABA).

Η έρευνα αφορούσε την κατανόηση της μουσικής φόρμας AB. Αρχικά, η πρώτη ομάδα διδάχτηκε τη φόρμα με τη χρήση του χάρτη ακρόασης. Η δεύτερη ομάδα δέχτηκε την ίδια διδασκαλία χωρίς τη χρήση χάρτη ακρόασης. Στη συνέχεια, όλοι οι συμμετέχοντες πήραν μέρος σε μια δοκιμασία για να διαπιστωθεί αν μπορούν να

αναγνωρίσουν τη φόρμα AB. Την επόμενη εβδομάδα, η πρώτη ομάδα παρακολούθησε μάθημα για τη φόρμα ABA χωρίς χάρτη ακρόασης και η δεύτερη ομάδα έλαβε το ίδιο μάθημα, αλλά αυτή τη φορά με τη χρήση οδηγού ακρόασης. Έπειτα, όλοι οι μαθητές συμμετείχαν σε μια δοκιμασία για να διαπιστωθεί αν μπορούν να αναγνωρίσουν την φόρμα ABA. Εν συνεχεία, έγινε μια έρευνα για την προτίμηση των συμμετεχόντων στις μουσικές δραστηριότητες και αν απολάμβαναν να ακούν μουσική με χάρτη ακρόασης. Στο τέλος, πραγματοποιήθηκε ένα συνολικό τεστ για τις φόρμες AB και ABA για την αξιολόγηση των παιδιών ως προς την ικανότητά τους να αναγνωρίζουν τις δύο φόρμες.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι στην πρώτη ομάδα, στην ομάδα που πρώτα διδάχτηκαν τις έννοιες της μουσικής φόρμας με χάρτη ακρόαση και μετά χωρίς, ο μέσος όρος των σωστών απαντήσεων παρέμεινε σταθερός και στις δύο δοκιμασίες εύρεσης της φόρμας ενός κομματιού, που ακολούθησαν. Από την άλλη, η δεύτερη ομάδα έλαβε 0,05 βαθμούς περισσότερους στη δοκιμασία εύρεσης της φόρμας όταν τους δόθηκε ο χάρτης ακρόασης. Επομένως, η Beam Barber υποστηρίζει ότι ο χάρτης ακρόασης συνέβαλε σημαντικά στην κατανόηση της μουσικής φόρμας από τους μαθητές. Η έρευνά της προσφέρει σημαντικά στοιχεία για το ότι χρησιμοποιώντας τον χάρτη ακρόασης οι μαθητές μπορούν με μεγαλύτερη ευκολία να αντιληφθούν τη φόρμα ενός μουσικού ορχηστρικού κομματιού από ό,τι αν το προσεγγίσουν από την αρχή μόνο με την ακρόαση. Επίσης, ο χάρτης ακρόασης είναι αποτελεσματικός για να προσελκύσει το ενδιαφέρον των μαθητών στην ορχηστρική μουσική. Οι μαθητές που άκουσαν ένα έργο με τη χρήση του χάρτη ακρόασης τους άρεσε περισσότερο αυτό το έργο σε σύγκριση με την ομάδα που παρακολούθησε το ίδιο έργο χωρίς χάρτη ακρόασης. Παράλληλα, οι μαθητές ήταν πιο πρόθυμοι να ακούσουν ξανά ένα παρόμοιο κομμάτι, αλλά και να επαναλάβουν τη διαδικασία της ακρόασης μουσικής χρησιμοποιώντας χάρτη ακρόασης (Beam Barber, 2002).

1.2.2. Οι έρευνες των Gromko & Russell (2002)

Οι Gromko και Russell (2002) μελέτησαν τη σχέση μεταξύ της ακουστικής αντίληψης μαθητών και συνθηκών κάτω από τις οποίες γίνεται η μουσική ακρόαση και της ακρίβειας με την οποία μαθητές δευτέρας και τρίτης τάξης δημοτικού (7-9 ετών) διαβάζουν τους χάρτες ακρόασης. Οι συμμετέχοντες ήταν μαθητές ενός δημοτικού

σχολείου σε μια περιοχή της Αϊόβα. Συνολικά συμμετείχαν σαράντα ένα μαθητές, 20 αγόρια και 21 κορίτσια, από έξι τμήματα του σχολείου. Οι μαθητές λάμβαναν την τυπική μουσική εκπαίδευση του σχολείου. Ωστόσο, τα 16 από τα 41 παιδιά δήλωσαν ότι παρακολουθούσαν και μαθήματα πιάνου εκτός σχολείου. Για τη συμμετοχή στην έρευνα ζητήθηκε η άδεια από τους γονείς/κηδεμόνες με ένα γράμμα που τους στάλθηκε στο σπίτι. Αφού, οι ερευνητές έλαβαν τη γραπτή συγκατάθεση των γονέων και των μαθητών, ξεκίνησε η διαδικασία.

Χρησιμοποιώντας το τεστ του E. Gordon "Intermediate Measures of Music Audiation" (IMMA) μετρήθηκε ο βαθμός ακουστότητας των μαθητών. Η διαδικασία διήρκεσε 35 λεπτά και περιελάμβανε: τονική δοκιμασία - σύντομο διάλειμμα - ρυθμική δοκιμασία. Η συνολική βαθμολογία προέκυψε από το άθροισμα των βαθμών των 2 τεστ. Οι βαθμολογίες κατατάχθηκαν από τη χαμηλότερη προς την υψηλότερη. Με βάση τη βαθμολογία (από τη χαμηλότερη στην υψηλότερη), σε κάθε παιδί ανατέθηκε μια από τις τρεις συνθήκες ακρόασης: παθητική ακρόαση, ενεργητική ακρόαση χωρίς κάποια δομή και ενεργητική ακρόαση με δομή. Η παθητική ακρόαση αναφέρεται στην απλή έκθεση σε ένα μουσικό έργο. Η ενεργητική ακρόαση χωρίς δομή αναφέρεται σε παράλληλες με τη μουσική δραστηριότητες, οι οποίες όμως δεν έχουν κάποια οργάνωση. Αντίθετα, οι ενεργητικές δραστηριότητες με δομή αποτελούνται από συγκεκριμένες κινήσεις. Για την καλύτερη εξισορρόπηση των ομάδων τα παιδιά χωρίστηκαν σε αυτά που είχαν μουσική εμπειρία και σε αυτά που δεν είχαν. Οι ομάδες χωρίστηκαν ως εξής: οκτώ άτομα στην ομάδα της παθητικής ακρόασης χωρίς κάποια εμπειρία, έξι άτομα στην ομάδα της παθητικής ακρόασης με εμπειρία, οκτώ άτομα στην ομάδα ενεργητική ακρόαση χωρίς δομή και εμπειρία, έξι άτομα στην ενεργητική ακρόαση χωρίς δομή με εμπειρία, εννιά άτομα στην ενεργητική ακρόαση με δομή και χωρίς εμπειρία και τέσσερα άτομα στην ομάδα της ενεργητικής ακρόασης με δομή και εμπειρία.

Την ημέρα της δοκιμασίας οι συμμετέχοντες έμπαιναν στην αίθουσα ένας-ένας κάθε δεκαπέντε λεπτά με αλφαβητική σειρά. Η διαδικασία διήρκεσε τρεις ημέρες. Τα παιδιά κάθονταν σε ένα χαλάκι και μπροστά τους ήταν τοποθετημένο ένα μεγάλο κουτί στο οποίο υπήρχαν τρεις χάρτες ακρόασης. Οι ερευνητές πρώτα έδειξαν στους μαθητές πώς να διαβάζουν ένα χάρτη ακρόασης χωρίς μουσική. Έπειτα, χωρίς να έχουν οπτική επαφή με τους χάρτες άκουσαν την μουσική. Στην πρώτη περίπτωση οι παθητικοί ακροατές απλώς άκουσαν τη μουσική. Στη δεύτερη περίπτωση, της ενεργητικής ακρόασης χωρίς δομή, οι μαθητές έπρεπε να δείξουν πώς πηγαίνει η

μουσική έχοντας το χέρι τους μέσα σε ένα δοχείο με άμμο. Στην τρίτη περίπτωση, της ενεργητικής ακρόασης με δομή, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να μιμηθούν σε καθρέφτη τις κινήσεις ενός άλλου προσώπου. Στο τέλος, ζητήθηκε από όλους τους συμμετέχοντες, όλων των ομάδων, να παρακολουθήσουν τα μουσικά έργα χρησιμοποιώντας χάρτες ακρόασης. Τα έργα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν τα ακόλουθα: (α) «Φιγούρες με μεγάλα αυτιά» από τη Σουίτα «Το καρναβάλι των ζώων» του Saint -Saens, (β) «Το εμβατήριο» από τη Σουίτα «Ο καρυοθραύστης» του Tchaikovsky και (γ) «Το μινουέτο» από τη Μουσική των Νερών του Handel, το οποίο τελικά δεν χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα λόγω αυξημένης δυσκολίας.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά που μπορούσαν να διακρίνουν κατά την ακρόαση του έργου τα μουσικά μοτίβα παρουσίαζαν μια προδιάθεση για πιο σωστή ανάγνωση των χαρτών ακρόασης. Τα επίπεδα ακουστότητας ενδέχεται να επηρεάζονται από τη μουσική εμπειρία του ατόμου. Τα παιδιά που ανέφεραν ότι έπαιζαν πιάνο είχαν σημαντικά υψηλότερη βαθμολογία ακουστότητας από τα παιδιά που δεν έπαιζαν κάποιο μουσικό όργανο. Οι ερευνητές σημείωσαν ότι χρειάζεται να μελετηθεί περισσότερο η επίδραση της συστηματικής εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου και της ικανότητας μουσικής ανάγνωσης στην ανάπτυξη της ακουστότητας των παιδιών και την ικανότητά τους να παρακολουθούν και να κατανοούν τόσο τη γραφική όσο και τη συμβατική σημειογραφία κατά την ακρόαση ενός μουσικού έργου. Παράλληλα, σημειώνεται ότι, τα αποτελέσματα της έρευνας δεν συμφωνούν με τα ευρήματα των Fung και Gromko (2001), που υποστήριζαν ότι οι ενεργές, χωρίς δομή κιναισθητικές αποκρίσεις στη μουσική ενισχύουν την αντίληψη των παιδιών. Επίσης, τα δεδομένα δεν υποστηρίζουν και προηγούμενες σχετικές μελέτες των Gromko & Roorman (1998) και Sutter (1999) που υποστήριζαν ότι οι ενεργές, δομημένες κιναισθητικές αντιδράσεις στη μουσική ενίσχυαν την αντίληψη των παιδιών για τη μουσική φόρμα, αν και τα αποτελέσματα ακολουθούν ανοδική πορεία από παθητική - μη δομημένη και δομημένη ακρόαση (Gromko & Russell, 2002).

1.2.3. Οι μελέτες της Conneely (2007)

Η Conneely (2007) στη μελέτη της εξέτασε αν μια γραφική αναπαράσταση μέσω υπολογιστή βοηθά στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων κριτικής ακρόασης της μουσικής. Επίσης, εξέτασε ποιά μουσικά χαρακτηριστικά είναι πιο σημαντικά για τα άτομα που συμμετέχουν σε μια μουσική ακρόαση με χρήση οδηγού ακρόασης, ποιές γνώσεις μπορούν να αποκτηθούν και ποιός είναι ο ρόλος του δασκάλου στην ανάπτυξη

δεξιοτήτων κριτικής ακρόασης σε μια δραστηριότητα ακρόασης μέσω χάρτη ακρόασης. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν οκτώ αγόρια, τα οποία φοιτούσαν στην έκτη τάξη ενός ιδιωτικού σχολείου αγοριών στο Δουβλίνο, ηλικίας μεταξύ ένδεκα και δώδεκα ετών. Οι μαθητές παρακολουθούσαν μαθήματα μουσικής σε εβδομαδιαία βάση. Επιπλέον, κάποιοι παρακολουθούσαν μαθήματα μουσική και εκτός σχολείου.

Αρχικά, στάλθηκε επιστολή στους γονείς προκειμένου να τους ενημερώσουν και να πάρουν την άδειά τους. Σημειώνεται ότι η ερευνήτρια γνώριζε προσωπικά όλα τα παιδιά. Η έρευνα χωρίστηκε σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση διήρκεσε δύο ημέρες. Σε αυτό το στάδιο όλοι οι συμμετέχοντες, αφού πρώτα τους παρουσιάστηκε ο τρόπος λειτουργίας ενός προγράμματος στον υπολογιστή για τη δημιουργία γραφικών μέσω διεπαφής, δημιούργησαν έναν χάρτη ακρόασης ακούγοντας ταυτόχρονα τη μουσική. Παράλληλα, η ερευνήτρια κατέγραφε τις παρατηρήσεις της, ενώ στον χώρο υπήρχε και μια κάμερα, η οποία κατέγραφε τη διαδικασία. Ακολούθησε συνέντευξη όπου τα παιδιά μίλησαν για τις γραφικές που δημιούργησαν και είχαν την ευκαιρία, αν το ήθελαν, να κάνουν αλλαγές. Η κάμερα κατέγραψε και τη διαδικασία της συνέντευξης. Οι στόχοι στο συγκεκριμένο στάδιο ήταν: πρώτον, να έρθουν οι συμμετέχοντες σε επαφή με τον χάρτη ακρόασης και, δεύτερον, να γίνει μια σύντομη προεργασία για το δεύτερο στάδιο της έρευνας.

Η δεύτερη φάση της έρευνας διήρκεσε τρεις ημέρες και περιελάμβανε την εργασία σε ομάδες. Σε αυτό το στάδιο η κάθε ομάδα δημιούργησε τον δικό της χάρτη είτε για το κομμάτι ένα, είτε για το κομμάτι δύο. Την δεύτερη και τρίτη μέρα ανατέθηκε στην κάθε ομάδα η δημιουργία χάρτη ακρόασης ενός κομματιού της επιλογής τους. Η ερευνήτρια, και σε αυτό το στάδιο, είχε τον ρόλο του παρατηρητή. Και σε αυτή τη φάση υπήρχε μια κάμερα με στόχο την καταγραφή δεδομένων. Ολοκληρώνοντας τη διαδικασία ακολούθησε συνέντευξη όλων των ομάδων.

Τα ευρήματα αφορούν το επίπεδο των συμμετεχόντων, την αντίληψή τους για τη μουσική, τη συμμετοχή τους στη μουσική διαδικασία αλλά και το ρόλο του δασκάλου σε μία δραστηριότητα ακρόασης με χρήση χάρτη ακρόασης. Όλα αυτά μελετήθηκαν πρώτα από την πλευρά του ατόμου και έπειτα από την πλευρά της ομάδας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρξαν άτομα που άκουσαν το έργο μία φορά για να φτιάξουν τη γραφική αναπαράστασή του και άλλοι που άκουσαν πολλές φορές το έργο. Οι γραφικές παραστάσεις των ακροατών που άκουσαν πολλές φορές το κομμάτι ήταν πιο λεπτομερείς, γεγονός που φανερώνει τη σημαντικότητα των πολλαπλών ακροάσεων καθώς οδηγούν σε καλύτερη αντίληψη των μουσικών

χαρακτηριστικών του έργου. Έπειτα, υπήρξαν παιδιά που άκουσαν τη μουσική από την αρχή ως το τέλος (πλήρεις ακροατές) και άλλοι που χώρισαν την ακρόασή τους σε σύντομες ενότητες (αποσπασματικοί ακροατές). Τα δεδομένα εδώ έδειξαν ότι οι αποσπασματικές πολλαπλές ακροάσεις συμβάλλουν στην κατασκευή χαρτών δομημένων με ακρίβεια και οργάνωση. Σημειώνεται ότι μια ενεργητική δραστηριότητα ακρόασης με χάρτη μέσω της χρήσης υπολογιστή βοηθά των εκπαιδευτικό να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές ακούν μουσική. Η ανάλυση των δεδομένων από το στάδιο της συνεργασίας σε ομάδες δείχνει ότι τα άτομα άκουσαν πολλές φορές τη μουσική. Ταυτόχρονα, η συνεργασία σε ομάδες αύξησε την εμπλοκή τους με τη μουσική.

Όσον αφορά την αντίληψη των μουσικών χαρακτηριστικών του έργου φαίνεται ότι το μελωδικό περίγραμμα, το τονικό ύψος και η ένταση είναι τα τρία βασικά στοιχεία που αντιλήφθηκαν πιο εύκολα τα περισσότερα παιδιά. Παράλληλα, οι συμμετέχοντες απέδωσαν νόημα στα εικονίδια με βάση το σχήμα τους, το μέγεθος και την τοποθέτησή τους. Τα ευρήματα υποστηρίζουν ότι μεγάλος αριθμός των ατόμων χρησιμοποίησε με συνέπεια τα σύμβολα. Χρησιμοποιήθηκε το ίδιο σύμβολο σε σημεία που επαναλαμβανόταν κάποιο μουσικό στοιχείο, όπως η μελωδία, ο ρυθμός κ.λπ. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει για όλους τους συμμετέχοντες. Επιπλέον, η συνεργασία σε ομάδες για την απόδοση ενός νοήματος σε κάποιο εικονίδιο οδήγησε στη δημιουργία μιας κοινής αναπαράστασης αλλά και κοινής κατανόησης και αντίληψης των μουσικών ήχων.

Η παρέμβαση του εκπαιδευτικού κατά τη διάρκεια μιας δραστηριότητας μουσικής ακρόασης με χάρτη χωρίστηκε σε τέσσερις κατηγορίες: τον χρόνο, τον τύπο, τον λόγο και την αντίδραση. Σχετικά με τον χρόνο της παρέμβασης ήταν κυρίως μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, εκτός αν κάποιο παιδί παρουσίαζε κάποια δυσκολία ως προς την κατανόηση, οπότε ο εκπαιδευτικός παρενέβη για να το βοηθήσει. Στην ομαδική ο εκπαιδευτικός παρενέβη στη διαδικασία κατασκευής των χαρτών. Όσον αφορά τον τύπο της παρέμβασης είχαμε δύο είδη: την ερώτηση και την πρόταση. Οι ερωτήσεις μπορούσαν να είναι είτε κλειστές είτε ανοιχτές. Οι λόγοι για τους οποίους ο εκπαιδευτικός παρενέβη ήταν: η καθοδήγηση των παιδιών, οπότε χρησιμοποίησε προτάσεις στην αρχή, η ενίσχυση της αντίληψης των μαθητών, οπότε έκανε χρήση προτάσεων και ερωτήσεων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, μέσω άμεσων ερωτήσεων ενθάρρυνε τους μαθητές να ακούσουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του κομματιού, η ανάπτυξη ιδεών

προκειμένου να δημιουργήσουν τον δικό τους χάρτη. Αυτό επετεύχθει μέσω άμεσων ερωτήσεων. Τέλος, όσον αφορά τη συνεργασία σε ομάδες η παρέμβαση του εκπαιδευτικού ήταν σημαντική για την κατανομή των καθηκόντων και τη συμμετοχή όλων.

Σχετικά με την ανταπόκριση των παιδιών είχαμε δύο είδη: τη λεκτική και τη μουσική. Στη λεκτική ανταπόκριση τα παιδιά απάντησαν στην παρέμβαση του εκπαιδευτικού είτε με άμεση ερώτηση, είτε με ερωτήσεις των συμμαθητών. Στη μουσική αντίδραση μερικοί έδειξαν την αντίληψή τους τραγουδώντας, χτυπώντας παλαμάκια κ.ά. Αρκετοί ανταποκρίθηκαν ακούγοντας ξανά το έργο προκειμένου να παρατηρήσουν ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό. Ένας σημαντικός αριθμός των συμμετεχόντων ανταποκρίθηκε στις παρεμβάσεις του εκπαιδευτικού με δράση μέσα στο χάρτη. Όλες αυτές οι αντιδράσεις δηλώνουν μια σχέση συνεργασίας κατά τη διάρκεια της ενεργητικής ακρόασης με χάρτη που συμβάλλει στην κινητοποίηση των παιδιών για ενεργό συμμετοχή (Conneely, 2007).

1.2.4. Οι μελέτες της Cassidy (2001)

Η Cassidy (2001) διερεύνησε την ικανότητα ενηλίκων μουσικών και μη-μουσικών, να ακολουθούν διαφορετικούς τύπους οπτικών αναπαραστάσεων που χρησιμοποιούνται για να ενισχύσουν τις εμπειρίες μουσικής ακρόασης. Στην έρευνα συμμετείχαν 51 φοιτητές οι οποίοι δεν ήταν μουσικοί και 17 φοιτητές, μελλοντικοί δάσκαλοι μουσικής. Η πλειοψηφία των μη μουσικών φοιτητών είπαν ότι δεν είχαν καθόλου ή είχαν ελάχιστη μουσική εμπειρία. Μερικοί από αυτούς (22 άτομα) ήταν μέλη μπάντας κ.λπ. και μόνο ένας συμμετείχε σε μουσικό σύνολο του πανεπιστημίου.

Αρχικά, επιλέχθηκαν δύο εγχειρίδια: το “*Music Connection*” (Silver Burdett Ginn, 1995) και το “*Share the Music*” (Macmillan/McGraw-Hill, 1995). Τα εγχειρίδια αυτά παρέχουν χάρτες ακρόασης για μουσικά έργα. Η επιλογή των χαρτών έγινε με σκοπό να υπάρχει ποικιλία οπτικών αναπαραστάσεων. Στη συνέχεια, οι χάρτες κατηγοριοποιήθηκαν με βάση το υλικό τους σε αυτούς που περιλαμβάνουν εικόνες και σε αυτούς που περιλαμβάνουν γραφικές. Στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκαν μόνο χάρτες με εικόνες. Το δεύτερο βήμα περιελάμβανε την δημιουργία κατηγοριών για τη σχέση μουσικής και εικόνων. Οι κατηγορίες

διαμορφώθηκαν ως εξής: 1) ένα εικονίδιο για κάθε νότα της μουσικής, 2) ένα εικονίδιο που αντιπροσωπεύει κάθε σταθερό ρυθμό ή μέτρο και 3) ένα εικονίδιο που αντιστοιχεί σε κάθε τμήμα της μουσικής. Από τη διαδικασία εξαιρέθηκαν χάρτες που περιείχαν σημειογραφία, εικόνες οργάνων, κείμενο και ενδείξεις ώρας του CD. Από τους εικοσιτέσσερεις εναπομείναντες χάρτες, οι τρεις επιλέχθηκαν με βάση τη σαφήνεια των οπτικών αναπαραστάσεων και την ομοιότητά τους ως προς τη χρονική διάρκεια. Οι χάρτες που επιλέχθηκαν ήταν το «Το ενυδρείο» από «Το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saens (1' 57"), το «Μινουέτο και τρίο» (η τρίτη κίνηση) από «Τη νυχτερινή μουσική» του Wolfgang Amadeus Mozart (2' 15") και το «Πιτσικάτο πόλκα» του Johann Strauss (2' 30").

Έπειτα, έγινε ο διαχωρισμός των συμμετεχόντων σε ομάδες με μέγιστο αριθμό τα δέκα άτομα. Το πείραμα διεξήχθη σε ένα εργαστήριο υπολογιστών, όπου ο κάθε συμμετέχων βρισκόταν μπροστά σε έναν υπολογιστή. Ζητήθηκε από τα άτομα να κοιτάξουν τους τρεις χάρτες ακρόασης που υπήρχαν μπροστά τους και τους διευκρίνισαν ότι κάποια εικονίδια από τους ασπρόμαυρους χάρτες ήταν κόκκινα. Τα άτομα έπρεπε να παρακολουθήσουν τον χάρτη ακρόασης ακούγοντας ταυτόχρονα τη μουσική. Κάθε φορά που η μουσική ανταποκρινόταν στο κόκκινο εικονίδιο τα υποκείμενα έπρεπε να πατήσουν το πλήκτρο "1". Αρχικά, κοίταξαν τον πρώτο χάρτη και καθοδηγήθηκαν για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να ερμηνεύσουν τις οπτικές αναπαραστάσεις. Σε αυτό το σημείο οι συμμετέχοντες άκουσαν τη μουσική μία φορά ενώ παρακολουθούσαν τον χάρτη για να προσανατολιστούν στις ακουστικές και οπτικές πληροφορίες. Στη συνέχεια, άνοιξαν το αρχείο για το πρώτο μουσικό κομμάτι. Στη μέση της οθόνης υπήρχε το κουμπί "1" και μια προσομοίωση των κουμπιών ενός κασετόφωνου. Τα άτομα πάτησαν το κουμπί για να ξεκινήσει το ρολόι. Με την πρώτη εμφάνιση πάτησαν το "1" για να δηλώσουν την έναρξη του χάρτη. Πατούσαν επίσης το "1" κάθε φορά που η μουσική αντιστοιχούσε σε ένα κόκκινο εικονίδιο. Τέλος πάτησαν το "1" με την τελευταία νότα του κομματιού. Και έπειτα το "stop" και αποθήκευση. Αυτή η διαδικασία έγινε και για τα τρία κομμάτια. Μετά ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να τοποθετήσουν τους χάρτες κατά σειρά αντιλαμβανόμενης δυσκολίας και να δηλώσουν ποιά μουσική τους άρεσε περισσότερο και γιατί. Ολόκληρη η διαδικασία διήρκεσε 30 λεπτά. Για την ανάλυση της ικανότητας των συμμετεχόντων να ακολουθήσουν τους χάρτες ακρόασης εκτυπώθηκε ένα χρονοδιάγραμμα και για τα τρία κομμάτια ανά συμμετέχοντα. Βαθμολογίες ίδιες ή με απόκλιση +/- 1" από το CD ήταν ακριβείς για το «Ενυδρείο»

και το «Μινουέτο και τρίο». Για το «Πιτσικάτο πόλκα» τα σημεία του θέματος που ήταν ακριβώς ή είχαν απόκλιση $+5''/-1''$ από το CD θεωρήθηκαν ακριβή. Ωστόσο, αν ο συμμετέχων δεν αναγνώριζε την έναρξη της φράσης τότε δεν ακολουθούσε πιστά τον χάρτη. Ο συνολικός αριθμός των σωστών απαντήσεων καταμετρήθηκαν για κάθε υποκείμενο. Οι προτιμήσεις των ατόμων υπολογίστηκαν κατά μέσο όρο.

Τα δεδομένα έδειξαν ότι οι φοιτητές-μελλοντικοί δάσκαλοι μουσικής ακολούθησαν και τους τρεις χάρτες με μεγαλύτερη ακρίβεια σε σχέση με τους φοιτητές που δεν ήταν μουσικοί. ΤΗ στατιστική ανάλυση για τα δεδομένα των σπουδαστών μουσικής εκπαίδευσης δεν έδειξε καμία σημαντική διαφορά στις βαθμολογίες μεταξύ των τριών κομματιών σε αντίθεση με τους μη μουσικούς σπουδαστές όπου η διαφορά μεταξύ των έργων ήταν σημαντική. Μεταξύ των τριών κομματιών μεγαλύτερη ακρίβεια σημειώθηκε στο «Ενυδρείο» από «το καρναβάλι των ζώων», ακολούθησε το «Μινουέτο και τρίο» και τελευταίο το «Πιτσικάτο πόλκα». Οι συμμετέχοντες της έρευνας κατέταξαν τους τρεις χάρτες με βάση την αντίληψή τους για το πόσο εύκολο ήταν να τους ακολουθήσουν ενώ άκουγαν τη μουσική. Το «Ενυδρείο» θεωρήθηκε ότι ήταν ο ευκολότερος χάρτης για να τον παρακολουθήσει κανείς. Από την άλλη, το «Πιτσικάτο πόλκα» ήταν πιο δύσκολο να τον ακολουθήσει κανείς σε σύγκριση με τους άλλους χάρτες. Το «Μινουέτο και τρίο» κατατάχθηκε στη δεύτερη θέση. Στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες και από τις δύο ομάδες προτίμησαν περισσότερο το «Ενυδρείο» από τα άλλα δύο κομμάτια διότι, όπως υποστήριξαν, ο χάρτης ήταν πιο προσιτός και πιο εύκολος για να τον ακολουθήσει κανείς. Επομένως, από τη μια πλευρά οι σπουδαστές μουσικής είχαν ελάχιστα προβλήματα στο να ακολουθήσουν οποιοδήποτε χάρτη ακρόασης λόγω της μουσικής τους εμπειρίας. Από την άλλη όμως, οι μη μουσικοί, οι οποίοι δεν είχαν άλλη μουσική εμπειρία πέρα από τις γενικές γνώσεις του σχολείου, παρουσίασαν μεγαλύτερη δυσκολία στο να ακολουθήσουν τον χάρτη ακρόασης. Μεγαλύτερη δυσκολία φάνηκε να παρουσιάζεται στα σημεία όπου οι συμμετέχοντες έπρεπε να αντιληφθούν το μέτρο, όπως στην περίπτωση του «Μινουέτο και τρίο» και του «Πιτσικάτο πόλκα». Σε αυτά τα δύο έργα παρατηρήθηκε μεγάλη απόσταση στις επιδόσεις μεταξύ μουσικών και μη μουσικών. Εξαίρεση αποτελεί ένας συμμετέχων ο οποίος δεν ήταν φοιτητής μουσικής εκπαίδευσης αλλά συμμετείχε σε μουσικό σύνολο πανεπιστημίου και είχε παρόμοια απόδοση με τους φοιτητές μουσικής.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε ότι η ύπαρξη του χάρτη ακρόασης ενίσχυσε και την προτίμησή τους για το συγκεκριμένο έργο. Αυτό μπορεί να σημαίνει

ότι ο αυξημένος βαθμός δυσκολίας δραστηριοτήτων που σχετίζονται με ένα ένα μουσικό κομμάτι μπορεί να επηρεάσει αρνητικά και την ικανότητα των συμμετεχόντων να απολαύσουν το συγκεκριμένο μουσικό έργο. Σύμφωνα με τα δεδομένα της παρούσας μελέτης ορισμένοι χάρτες ήταν λιγότερο προσιτοί σε εκπαιδευτικούς μουσικής με ελάχιστη εμπειρία. Διευκρινίζεται επίσης ότι δεν ήταν όλες οι απαντήσεις των φοιτητών-μελλοντικών δασκάλων μουσικής σωστές. Η ερευνήτρια υποστήριξε ότι ο χάρτης ακρόασης θα πρέπει να είναι πρώτα σαφής για τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, πριν τον χρησιμοποιήσει στην τάξη και ότι οι χάρτες ακρόασης θα πρέπει να είναι οπτικά ευχάριστοι, ειδικά για τη μουσική που μπορεί να είναι λιγότερο αποδεκτή από τους αρχάριους ακροατές, καθώς μπορεί να ενισχύσει την αποδοχή και τις προτιμήσεις τους για νέα είδη μουσικής (Cassidy, 2001).

1.2.5. Αδυναμίες του χάρτη ακρόασης

Παράλληλα με τα θετικά στοιχεία που προσφέρει η χρήση του χάρτη ακρόασης στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης των μαθητών, υπάρχουν και σημαντικοί περιορισμοί, τους οποίους πρέπει να γνωρίζει ο εκπαιδευτικός που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει τον χάρτη ακρόασης στην τάξη του. Πιο συγκεκριμένα, έχει αναφερθεί ως σημαντικό μειονέκτημα της χρήσης του χάρτη ακρόασης το ότι ένας χάρτης ακρόασης στρέφει την προσοχή των μαθητών σε συγκεκριμένα στοιχεία της μουσικής, σε αυτά που απεικονίζει, με αποτέλεσμα την απομάκρυνση από άλλες εμπειρίες που πιθανόν θα μπορούσε να τους προσφέρει η διαδικασία της ακρόασης (Taetle & Cuttieta, 2002⁶ ό.α. στο Κοκκίδου, 2015, σ. 64). Επίσης, όταν σε όλες τις ακρόασεις μουσικής χρησιμοποιείται πάντα χάρτη ακρόασης, οι μαθητές οδηγούνται στην ακρόαση μουσικής με έναν «αφύσικο» τρόπο. Γι αυτό, είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός να γνωρίζει ότι ο χάρτης ακρόασης είναι ένα διδακτικό εργαλείο, ανάμεσα σε πολλά άλλα, και ότι είναι ωφέλιμο η χρήση του χάρτη ακρόασης να γίνεται συνδυαστικά και με άλλες δραστηριότητες σε σχέση με τη μουσική (Κοκκίδου, 2015, σ. 64). Αυτή η άποψη υποστηρίζεται και στη μελέτη του Woody (2004). Παρόλο που η χρήση χάρτη ακρόασης κάνει τη διαδικασία της ακρόασης πιο ενδιαφέρουσα και ελκυστική, εντούτοις περιορίζει τα παιδιά και τους οδηγεί σε έναν «αφύσικο» τρόπο σκέψης και ακρόασης. Τα μικρά παιδιά δεν αντιλαμβάνονται τη

⁶ Taetle, L., & Cuttieta, R. (2002). *Learning theories as roots of current musical practice and research*. Στο R. Colwell & C. Richardson (Επιμ.) *The new Handbook of Research on Music Teaching and Learning*, 279-298. Oxford University Press.

μουσική με βάση στοιχεία όπως είναι η φόρμα κ.λπ. οπότε, η προσπάθεια διάκρισης αυτών των στοιχείων μέσα σε ένα κομμάτι δεν είναι και τόσο χρήσιμη όταν τα παιδιά προσπαθούν ακόμη να ανακαλύψουν τον κόσμο της μουσικής (Taetle & Cuttieta, 2002, ό.α. στο Woody, 2004). Σε μια μελέτη που έγινε σε μαθητές, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο χάρτης ακρόασης είναι λιγότερο αποτελεσματικός σε σύγκριση με δραστηριότητες που περιέχουν κίνηση (Gromko & Poorman, 1998⁷ ό.α. στο Woody, 2004).

⁷Gromko, J. E., & A.S. Poorman. 1998. Does perceptual-motor performance enhance perception of patterned art music? *Musicae Scientiae* 2(2), 157-170.

1.3. Η Σουίτα «Το καρναβάλι των ζώων»

«Το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saëns είναι ένα έργο περιγραφικής μουσική το οποίο γράφτηκε το 1886. Είναι μία μουσική Σουίτα που αποτελείται από δεκατέσσερα μέρη σύντομης διάρκειας. Το έργο είναι προτεινόμενο για ακρόαση από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της μουσικής (Το Νέο Σχολείο, 2014) και είναι ένα αρκετά δημοφιλές έργο για ακρόαση, που επιλέγουν πολύ συχνά εκπαιδευτικοί μουσικής (Καραδήμου-Λιάτσου, 2001· Mullett, n.d.· Ράπτης, 2015).

Ο Camille Saint-Saëns γεννήθηκε στο Παρίσι το 1835. Έχει γράψει πολλά έργα και ήταν από τους πρώτους συνθέτες που έγραψαν μουσική για τον κινηματογράφο. Το χιούμορ του τον οδήγησε να γράψει το «Καρναβάλι των ζώων». Χαρακτήριζε το έργο ως μια «μεγάλη ζωολογική φαντασία». Αρχικά, τα δεκατέσσερα μέρη της Σουίτας ήταν γραμμένα για έντεκα ερμηνευτές: δύο πιάνο και σύνολο δωματίου με γυάλινη αρμόνικα (glass harmonica) ή μεταλλόφωνο (glockenspiel) και ξυλόφωνο. Στη συνέχεια διασκευάστηκε για περισσότερα όργανα (Mullett, n.d.).

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το έργο «Το καρναβάλι των ζώων» αποτελείται από δεκατέσσερα μέρη, τα οποία είναι: 1. «Εισαγωγή και η βασιλική παρέλαση των λιονταριών» 2. «Όρνιθες και πετεινοί» 3. «Ημίονοι» 4. «Χελώνες» 5. «Ο ελέφαντας» 6. «Τα καγκουρό» 7. «Το ενυδρείο» 8. «Φιγούρες με μεγάλα αυτιά» 9. «Οι κούκοι στο δάσος» 10. «Ο περιστερώννας» 11. «Πιανίστες» 12. «Απολιθώματα» 13. «Ο κύκνος» 14. «Φινάλε».

Το έργο ξεκινάει με το μέρος «Εισαγωγή και βασιλική παρέλαση των λιονταριών», όπου η μουσική παραπέμπει στην είσοδο του λιονταριού που είναι ο βασιλιάς των ζώων. Έπειτα ακολουθούν οι «Όρνιθες και πετεινοί» με τα τσιμπήματα και τα κακαρίσματά τους. Σειρά έχουν οι «Ημίονοι» που τρέχουν πολύ γρήγορα, γι' αυτό και η μουσική σε αυτό το μέρος είναι πολύ γρήγορη. Ακολουθεί αργή και ήρεμη μουσική που οδηγεί στο μέρος «Χελώνες». Έπειτα, στο μέρος «Ελέφαντας» η αργή μουσική συνεχίζεται μόνο που τώρα είναι πιο «βαριά» προκειμένου να δείξει τον αργό και βαρύ βηματισμό του ελέφαντα. Σειρά έχουν τα «Καγκουρό», που χοροπηδούν με τη συνοδεία πιάνου. Ακολουθούν τα ψαράκια στο «Ενυδρείο», άλλα πιο μικρά και άλλα πιο μεγάλα κινούνται στο βυθό της θάλασσας. Στο όγδοο μέρος βρίσκονται οι «Φιγούρες με μεγάλα αυτιά». Εδώ τα έγχορδα όργανα έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο καθώς μιμούνται το χλιμίντρισμα των γαιδάρων. Παρακάτω, οι «Κούκοι στο δάσος» εμφανίζονται με το παίξιμο του διαστήματος τρίτης από το

κλαρινέτο που παραπέμπει στη φωνή του κούκου. Όμως, δεν είναι μόνο οι κούκοι που τραγουδούν. «Ο περιστερώννας» είναι γεμάτος από πουλάκια που κελαηδούν χαρούμενα υπό το παίξιμο ενός φλάουτου. Στο ενδέκατο μέρος οι «Πιανίστες» δείχνουν τη δεξιοτεχνία τους και το ταλέντο τους στο πιάνο παίζοντας μια σειρά από κλίμακες που ανεβαίνουν και κατεβαίνουν. «Τα απολιθώματα» παρουσιάζονται με το παίξιμο του ξυλόφωνου που το ηχόχρωμά του παραπέμπει στον ήχο που κάνουν μικρά οστά που χτυπάνε μεταξύ τους. Η μουσική είναι γρήγορη και παιχνιδιάρικη και θυμίζει σκελετούς που χορεύουν. «Ο κύκνος» κολυμπάει ήρεμα μέσα στη λίμνη περήφανος για την ομορφιά του. Η μουσική είναι αργή και το βιολοντσέλο παίζει με τη συνοδεία ενός πιάνου μια σιγανή σε ένταση μουσική, η οποία όμως οδηγεί σε κάποιες κορυφώσεις με *crescendo*. Τέλος, στο «Φινάλε» τα ζώα συναντιούνται όλα μαζί και παρελαύνουν χαρούμενα, το καθένα με τη δική του προσωπικότητα.

Το έργο είναι πολύ δημοφιλές στο χώρο της μουσικής εκπαίδευσης και πάρα πολλοί εκπαιδευτικοί μουσικής το χρησιμοποιούν σε δραστηριότητες ενεργητικής ακρόασης. Είναι ένα έργο του οποίου η μουσική παρουσιάζει ενδιαφέρον και χιούμορ λόγω των εναλλαγών στο χαρακτήρα της μουσικής, αφού το κάθε μέρος παραπέμπει σε ένα διαφορετικό ζώο. Τα εξωμουσικά χαρακτηριστικά του έργου κεντρίζουν το ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς πρόκειται ουσιαστικά για μια ιστορία που περιγράφεται μέσω της μουσικής. Με αυτό τον τρόπο η διαδικασία της ακρόασης και της μάθησης αποκτά ένα παιγνιώδη χαρακτήρα ελκύοντας την προσοχή και το ενδιαφέρον των μαθητών.

Πάρα πολλοί χάρτες ακρόασης έχουν προταθεί από μουσικοπαιδαγωγούς για το «Καρναβάλι των ζώων». Στην ιστοσελίδα *“Teachers Pay Teachers”* (n.d.) προτείνονται χάρτες ακρόασης για όλα τα μέρη της σουίτας για χρήση στο μάθημα της μουσικής. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το ηλεκτρονικό βιβλίο της Mullet (n.d.), στο οποίο προτείνονται χάρτες για τα δεκατρία μέρη της σουίτας καθώς επίσης και διάφορες άλλες δραστηριότητες, φύλλα εργασίας και οδηγίες για την πορεία της διδασκαλίας του κάθε έργου. Επίσης, ο Ράπτης (2015) προτείνει «το καρναβάλι των ζώων» για δραστηριότητες ενεργητικής ακρόασης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Τα παιδιά ακούγοντας αποσπάσματα από «Το καρναβάλι των ζώων», προσπαθούν να ανακαλύψουν ποιο ζώακι ακούγεται συνοδεύοντας ταυτόχρονα με κινήσεις το κομμάτι με στόχο τη συγκέντρωση και την απόδοση μουσικών εννοιών μέσω της κίνησης. Η Σουίτα προτείνεται για δραστηριότητες ενεργητικής ακρόασης και από την Καραδήμου-Λιάτσου στο βιβλίο της «Από την ακοή στην ακρόαση» (2001).

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΕΡΕΥΝΑ

2.1. Στόχοι της έρευνας

Στόχος της έρευνας είναι η εύρεση χαρτών ακρόασης που έχουν κατασκευαστεί και προταθεί από εκπαιδευτικούς μουσικής για την ενεργητική ακρόαση των μερών της Σουίτας «Το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saëns και είναι διαθέσιμοι στο διαδίκτυο με ελεύθερη πρόσβαση. Εξετάζονται τα μουσικά στοιχεία τα οποία εμφανίζονται στον κάθε χάρτη (π.χ. φόρμα, tempo κ.λπ.) και το επίπεδο μουσικών γνώσεων των μαθητών στο οποίο απευθύνονται.

2.2. Μεθοδολογία της έρευνας: περιγραφή της διαδικασίας που ακολουθήθηκε για την εύρεση των χαρτών ακρόασης

Η έρευνα για τη συγκέντρωση των χαρτών ακρόασης που έχουν προταθεί για τη Σουίτα «*Το καρναβάλι των ζώων*» του Camille Saint-Saëns πραγματοποιήθηκε μέσω της διαδικτυακής μηχανής αναζήτησης Google (www.google.gr). Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν για την αναζήτηση των χαρτών ακρόασης ήταν: *το καρναβάλι των ζώων*, *carnival of the animals*, *χάρτες ακρόασης*, *listening maps*, *musicograma*. Η έρευνα ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2021 και ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2022.

2.3. Τα αποτελέσματα της έρευνας

Μέσα από τη διαδικτυακή έρευνα διαπιστώθηκε ότι υπήρχε αφθονία μουσικοπαιδαγωγικού υλικού και χαρτών ακρόασης για τα μέρη της Σουίτας, άλλοτε με ελεύθερη πρόσβαση και άλλοτε με οικονομική συμμετοχή. Οι περισσότεροι χάρτες ακρόασης προσφέρονταν και προτεινόνταν από εκπαιδευτικούς μουσικής. Παρατηρήθηκε επίσης ότι μουσικοπαιδαγωγικό υλικό και χάρτες ακρόασης υπήρχαν για όλα τα μέρη του έργου «το καρναβάλι των ζώων». Πλούσιο υλικό χαρτών ακρόασης προσφέρεται επίσης και στο youtube (www.youtube.gr).

Συνολικά, για όλα τα μέρη της Σουίτας «Το καρναβάλι των ζώων», βρέθηκαν 67 προτεινόμενοι χάρτες ακρόασης στο Youtube και 53 χάρτες ακρόασης σε ιστοσελίδες και Blogs εκπαιδευτικών μουσικής (Πίνακας 1). Επίσης, βρέθηκε και άλλο μουσικοπαιδαγωγικό υλικό που αφορούσε μέρη από τη Σουίτα αλλά είχε

άλλους μουσικοπαιδαγωγικούς στόχους, όπως τη ρυθμική συνοδεία και ανάγνωση ρυθμικών φθογοσήμων, και γι' αυτό δεν αναλύεται στην παρούσα εργασία.

Πίνακας 1: Συνοπτικός πίνακας των αποτελεσμάτων της έρευνας

Μουσικό έργο	Συνολικός αριθμός χαρτών που βρέθηκαν για το κάθε μέρος του έργου	Τα κυριότερα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται συνολικά σε όλους τους χάρτες του κάθε μέρους
<i>Εισαγωγή και Βασιλική παρέλαση των λιονταριών</i>	24	-Φόρμα (ABA) -Ηχόχρωμα (πιάνο βιολί) -Τονικό ύψος Δυναμικές -Διάρκεια
<i>Όρνιθες και Πετεινοί</i>	4	-Φόρμα -Διάρκεια
<i>Ημίονοι</i>	3	-Τονικό ύψος -Ηχόχρωμα (πιάνο)
<i>Χελώνες</i>	3	-Τονικό ύψος -Διάρκεια
<i>Ελέφαντας</i>	14	-Φόρμα (ABA)
<i>Καγκουρό</i>	12	-Τονικό ύψος -Υφή (staccato, legato) -Ηχόχρωμα (πιάνο)
<i>Ενυδρείο</i>	30	-Φόρμα (ΑΒΑΓ) -Τονικό ύψος -Ηχόχρωμα (πιάνο, -βιολί, φλάουτο, αρμόνικα) -Διάρκεια
<i>Φιγούρες με μεγάλα αυτιά</i>	2	-Τονικό ύψος -Διάρκεια
<i>Κούκοι στο δάσος</i>	5	-Ηχόχρωμα (πιάνο, κλαρινέτο) -Δυναμικές (crescendo-diminuendo) -Τονικό ύψος
<i>Περιστερώνας</i>	1	-Ηχόχρωμα (πιάνο, βιολί, φλάουτο)
<i>Πιανίστες</i>	1	-Ηχόχρωμα (βιολί, πιάνο) -Τονικό ύψος

Απολιθώματα	11	-Ηχόχρωμα (πιάνο, βιολί, κλαρινέτο, ξυλόφωνο) -Φόρμα (ροντό) -Υφή (legato-staccato)
Κύκνος	7	-Ηχόχρωμα (πιάνο, τσέλο) -Υφή (legato) -Φόρμα (ABA)
Φινάλε	3	-Ηχόχρωμα (πιάνο, βιολί, κλαρινέτο, φλάουτο) -Φόρμα (ABA) -Υφή (staccato-legato) -Δυναμικές (crescendo-diminuendo)

Σύνολο χαρτών: 120	Χάρτες σε ιστοσελίδες: 53	Χάρτες στο youtube: 67
--------------------	---------------------------	------------------------

Το επίπεδο των μουσικών γνώσεων των μαθητών στο οποίο απευθύνεται η πλειοψηφία των χαρτών
Μικροί μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς μουσική εμπειρία και γνώση.

Η οργάνωση και η καταλογογράφηση των χαρτών ακρόασης έγινε μέσω του προγράμματος Excel. Η καταλογογράφηση των χαρτών ακρόασης από ιστοσελίδες και Blogs έγινε ως εξής: είδος μέσου, δημιουργός, χρονιά έκδοσης, τίτλος άρθρου/βιβλίου/ebook, μέρη της Σουίτας που παρουσιάζονται, μουσικές έννοιες που εμφανίζονται στον χάρτη, προτεινόμενες δραστηριότητες διδασκαλίας, άλλα στοιχεία και ιστοσελίδα (Πίνακας 2). Η καταχώρηση των βίντεο έγινε με τον εξής τρόπο: μέρος της Σουίτας, κάτοχος καναλιού, χρονιά πρώτης ανάρτησης, τίτλος βίντεο, μουσικές έννοιες που παρουσιάζονται, ιστοσελίδα, άλλα σχόλια (Πίνακας 3). Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά οι χάρτες ακρόασης για το κάθε μέρος της Σουίτας «το καρναβάλι των ζώων» και στο τέλος οι Πίνακες 2 και 3

2.3.1. Πρώτο μέρος: Εισαγωγή και Βασιλική παρέλαση των λιονταριών

Βρέθηκαν 24 χάρτες ακρόασης. Οι 11 είναι σε μορφή εικόνας και οι 13 σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται είναι: η φόρμα (ABA), το ηχόχρωμα των μουσικών οργάνων (πιάνο και βιολί), το τονικό ύψος, οι δυναμικές, η υφή (accelerando, ritardando), τα ρυθμομελωδικά μοτίβα και η διάρκεια. Σε κάποιες

ιστοσελίδες εκτός από τους χάρτες ακρόασης προτείνονται παράλληλες δραστηριότητες τις οποίες είτε μπορεί να ακολουθήσει ο εκπαιδευτικός στο μάθημα, είτε να πάρει ιδέες για άλλες δραστηριότητες. Στην ιστοσελίδα *“Music room with a mountain view”* (2015) προτείνεται ένα πλάνο διδασκαλίας για το συγκεκριμένο μέρος, το οποίο περιλαμβάνει κινητικές δραστηριότητες και ερωτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο του έργου. Επίσης, η Mullet (n.d.) στο βιβλίο της προτείνει δραστηριότητες μαζί με χάρτες ακρόασης για τα 13 μέρη της Σουίτας. Για το 4 μέρος «οι χελώνες» δεν προτείνεται χάρτης. Παράλληλα, όσον αφορά τους χάρτες που βρέθηκαν στο youtube, οι 4 είναι στατικοί, δηλαδή παρουσιάζονται μέσω μιας στατικής εικόνας κατά τη διάρκεια του βίντεο και οι 9 είναι κινούμενοι, που σημαίνει ότι η εικόνα αλλάζει κατά τη διάρκεια του βίντεο. Οι περισσότεροι από τους χάρτες απευθύνονται σε μικρά παιδιά δημοτικού με περιορισμένη μουσική εμπειρία. Από τους χάρτες στο youtube οι 2 θα μπορούσαν να εφαρμοστούν και σε μεγαλύτερα παιδιά δημοτικού.

2.3.2. Δεύτερο μέρος: Όρνιθες και Πετεινοί

Βρέθηκαν 4 χάρτες ακρόασης. Οι 2 είναι σε μορφή εικόνας και οι άλλοι 2 σε βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται είναι η φόρμα και η διάρκεια. Η ιστοσελίδα *“Music room with a mountain view”* προτείνει παράλληλες κινητικές δράσεις όπως: το τσίμπημα με τα δάχτυλα στις σύντομης διάρκειας νότες και το «πάγωμα» όταν ακούγονται νότες με μεγαλύτερη διάρκεια. Όσον αφορά τους χάρτες ακρόασης σε μορφή βίντεο και οι 2 είναι στατικοί. Στον ένα χάρτη η μουσικός δίνει οδηγίες για την σωστή παρακολούθηση του. Οι χάρτες ακρόασης που βρέθηκαν απευθύνονται σε μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς μουσική εμπειρία και γνώση.

2.3.3. Τρίτο μέρος: Οι Ημίονοι

Βρέθηκαν 3 χάρτες ακρόασης. Οι 2 είναι σε μορφή εικόνας και 1 σε βίντεο. Οι μουσικές έννοιες που παρουσιάζονται αφορούν το τονικό ύψος. Στην ιστοσελίδα *“Music room with a mountain view”* προτείνεται η κατασκευή μιας εικονικής σκάλας στο πάτωμα, όπου τα παιδιά πρέπει να μετακινούν πάνω-κάτω ένα ζωάκι σύμφωνα με τη μουσική. Σαν συνέχεια της δραστηριότητας αυτής προτείνεται κίνηση με μαντήλια ή απλώς με το σώμα. Η μορφή του χάρτη που βρέθηκε στο youtube είναι

στατική. Συνολικά οι χάρτες απευθύνονται κυρίως σε μικρούς μαθητές δημοτικού χωρίς μουσική εμπειρία.

2.3.4. Τέταρτο μέρος: Οι Χελώνες

Βρέθηκαν 3 χάρτες ακρόασης. Ο 1 είναι σε μορφή εικόνας και οι 2 σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία στα οποία επικεντρώνονται οι χάρτες είναι το τονικό ύψος, η διάρκεια και η φόρμα (AB). Ο χάρτης ακρόασης που προτείνεται από το *“Music room with a mountain view”* απεικονίζει γεωμετρικά σχήματα, οπότε είναι ένας καλός τρόπος σύνδεση της μουσικής με τα μαθηματικά. Παράλληλα, προτείνεται από την εκπαιδευτικό η δημιουργία γεωμετρικών σχημάτων από τους μαθητές. Επίσης και οι 2 χάρτες σε μορφή βίντεο είναι στατικοί και στον ένα η εκπαιδευτικός δείχνει πάνω στο χάρτη που βρίσκεται η μουσική. Οι χάρτες απευθύνονται σε μικρούς μαθητές δημοτικού με μικρή ή καθόλου μουσική εμπειρία.

2.3.5. Πέμπτο μέρος: Ο Ελέφαντας

Βρέθηκαν 14 χάρτες ακρόασης. Οι 7 είναι σε μορφή εικόνας και οι 7 σε μορφή βίντεο. Το κύριο μουσικό στοιχείο που παρουσιάζεται στους χάρτες είναι η φόρμα (ABA). Άλλα στοιχεία είναι: η διάρκεια και το ηχόχρωμα (πιάνο, κοντραμπάσο). Από τους 7 χάρτες που βρέθηκαν στο youtube οι 4 είναι στατικοί, ενώ οι υπόλοιποι είναι κινούμενοι. Σε έναν από τους χάρτες που βρέθηκαν σε μορφή βίντεο, στον οποίο το βασικό μουσικό στοιχείο είναι η φόρμα παρατηρείται μια διαφορετική εκδοχή όσον αφορά τη μουσική. Έχουν προστεθεί κάποια μουσικά όργανα όπως: ένα κρουστό όργανο που χτυπά τον παλμό σε όλη τη διάρκεια του κομματιού, παλαμάκια στο Α μέρος και τρίγωνα στο Β μέρος. Οι χάρτες απευθύνονται σε μικρούς μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς μουσική εμπειρία.

2.3.6. Έκτο μέρος: Το Καγκουρό

Βρέθηκαν συνολικά 12 χάρτες ακρόασης. Οι 7 είναι σε μορφή εικόνας και οι 5 είναι σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται είναι: το τονικό ύψος, το ηχόχρωμα (πιάνο) και η υφή (staccato, legato). Προτείνονται παράλληλες κινητικής δράσεις από το *“Sunshine & Music”* όπως: η ζωγραφική της μουσικής στον αέρα, η τοποθέτηση καρτών στη σειρά κλπ. Επίσης, στην ιστοσελίδα *“Music with Mrs. Hatch”*

παρουσιάζεται ένα πλάνο διδασκαλίας για το τονικό ύψος όπου αρχικά, προτείνεται η ακρόαση της σονάτας του Bach με ταυτόχρονη παρακολούθηση των γραμμών που υπάρχουν στο βίντεο. Ακολουθεί ζέσταμα της φωνής με γραμμές που δείχνουν το τονικό ύψος, παρακολούθηση του χάρτη ακρόασης και συνοδεία τραγουδιού με μεταλλόφωνα ή καμπανάκια στα οποία η μελωδία άλλοτε ανεβαίνει και άλλοτε κατεβαίνει. Από τους 5 χάρτες σε μορφή βίντεο, οι 2 είναι στατικοί. Οι χάρτες απευθύνονται σε μαθητές δημοτικού χωρίς μουσική εμπειρία.

2.3.7. Έβδομο μέρος: Το Ενυδρείο

Βρέθηκαν 30 χάρτες ακρόασης. Οι 9 είναι σε μορφή εικόνας και οι 21 σε μορφή βίντεο. Οι μουσικές έννοιες που παρουσιάζονται στους χάρτες είναι οι εξής: η φόρμα (ΑΒΑΓ), το τονικό ύψος, το ηχόχρωμα (πιάνο, βιολί, φλάουτο, αρμόνικα, σε κάποιους χάρτες υπάρχουν και: καμπανάκια, τρίγωνο) και η διάρκεια. Οι δραστηριότητες που προτείνονται από την ιστοσελίδα "*Meyersmusic : Ideas for the music classroom*" έχουν να κάνουν με: συζήτηση για τα ψαράκια, «κολύμπι» στην αίθουσα ακούγοντας το κομμάτι "*At the bottom of the sea*" και όποιο παιδί ακούει το όνομά του μπαίνει στην ομάδα, την ανάγνωση παραμυθιού ακούγοντας ταυτόχρονα «το ενυδρείο». Ακολουθούν ερωτήσεις σχετικά με το έργο, ο χάρτης ακρόασης και κίνηση με μαντήλια. Επίσης, προτείνονται δραστηριότητες και στο "*musicalándalus*" όπως: οδηγίες για τη σωστή ανάγνωση του χάρτη, δημιουργία αυτοσχέδιων κινήσεων για το κάθε μέρος του κομματιού, κατασκευή χάρτη ακρόασης, σχεδιασμός των μουσικών οργάνων που ακούγονται. Σε μια πειραματική μελέτη της Beam Barber (2002) προτείνεται ένα πλάνο διδασκαλίας με τις ακόλουθες δραστηριότητες: παρουσίαση της βιογραφίας του Camille Saint-Saëns, πληροφορίες για τη φόρμα του κομματιού, ομαδοποίηση των συμβόλων από του μαθητές σύμφωνα με τη φόρμα, ακρόαση του κομματιού, συζήτηση για τα μουσικά στοιχεία του έργου με ή χωρίς τον χάρτη ακρόασης. Έπειτα, ο εκπαιδευτικός δείχνει που βρίσκεται η μουσική ενώ ακούγεται το κομμάτι, οι μαθητές ακούν το κομμάτι δύο φορές και προσπαθούν να ακολουθήσουν το χάρτη μόνοι τους. Από τους χάρτες που βρέθηκαν σε μορφή βίντεο οι 7 είναι στατικοί και οι 14 κινούμενοι. Επίσης, στον ένα χάρτη παρέχονται οδηγίες από τον εκπαιδευτικό για τη σωστή παρακολούθηση του χάρτη. Οι περισσότεροι από τους χάρτες που βρέθηκαν τόσο σε μορφή εικόνας όσο και σε μορφή βίντεο είναι προσιοί σε μαθητές χωρίς μουσική εμπειρία καθώς το κάθε ψαράκι αντιστοιχεί σε

μια μουσική νότα. Ωστόσο, 2 από τους χάρτες στο youtube απευθύνονται και σε μεγαλύτερα παιδιά του δημοτικού.

2.3.8. Όγδοο μέρος: Φιγούρες με μεγάλα αυτιά

Βρέθηκαν 2 χάρτες ακρόασης σε μορφή εικόνας και κανέναν σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζονται είναι: το ηχόχρωμα (βιολί), το τονικό ύψος και η διάρκεια. Οι χάρτες ακρόασης απευθύνονται σε μικρούς μαθητές χωρίς μουσική εμπειρία.

2.3.9. Ένατο μέρος: Οι Κούκοι στο δάσος

Βρέθηκαν 5 χάρτες ακρόασης. Ο 1 είναι σε μορφή εικόνας και οι 4 σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται αφορούν: το ηχόχρωμα (πιάνο, κλαρινέτο), τις δυναμικές (crescendo, diminuendo) και το τονικό ύψος. Από τους χάρτες στο youtube μόνο ο 1 είναι στατικός και οι 3 κινούμενοι. Οι χάρτες που βρέθηκαν αφορούν μικρούς μαθητές χωρίς μουσική εμπειρία.

2.3.10. Δέκατο μέρος: Ο Περιστερώνας

Βρέθηκε 1 χάρτης ακρόασης σε μορφή εικόνας και κανέναν σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται είναι: το ηχόχρωμα (πιάνο, βιολί, φλάουτο) και το τονικό ύψος. Οι χάρτες απευθύνονται σε μικρούς μαθητές χωρίς μουσική εμπειρία και γνώσεις.

2.3.11. Ενδέκατο μέρος: Οι Πιανίστες

Βρέθηκε 1 χάρτης ακρόασης σε μορφή εικόνας και κανέναν σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται είναι: το ηχόχρωμα (βιολί, πιάνο) και το τονικό ύψος. Οι χάρτες απευθύνονται σε μαθητές δημοτικού χωρίς μουσική εμπειρία.

2.3.12. Δωδέκατο μέρος: Απολιθώματα

Βρέθηκαν 11 χάρτες ακρόασης. Οι 4 είναι σε μορφή εικόνας και οι 7 σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζονται είναι: το ηχόχρωμα (βιολί, πιάνο, κλαρινέτο, ξυλόφωνο), η φόρμα ροντό και η υφή (legato, staccato). Από τους χάρτες

στο youtube οι 3 είναι στατικοί και οι 4 είναι κινούμενοι. Σε ένα από τα βίντεο η εκπαιδευτικός παρουσιάζει αναλυτικά ένα μάθημα μουσικής με όλη την πορεία της διδασκαλίας που ακολουθεί και τη χρήση του χάρτη ακρόασης. Στο σύνολό τους οι χάρτες απευθύνονται σε μικρούς μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

2.3.13. Δέκατο τρίτο μέρος: Ο Κύκνος

Βρέθηκαν 7 χάρτες ακρόασης. Οι 4 είναι σε μορφή εικόνας και οι άλλοι 3 σε μορφή βίντεο. Τα μουσικά στοιχεία που παρουσιάζονται είναι: η φόρμα (ABA), το ηχόχρωμα (πιάνο, τσέλο), η υφή (legato, ritardando), οι δυναμικές (crescendo-diminuendo), η διάρκεια και το τονικό ύψος. Οι χάρτες σε μορφή βίντεο δεν έχουν μια στατική εικόνα. Παράλληλα, δείχνουν που ακριβώς βρίσκεται η μουσική κατά τη διάρκεια της ακρόασης κάνοντας ευκολότερη την παρακολούθηση του χάρτη από τα παιδιά. Οι χάρτες απευθύνονται σε μαθητές χωρίς ιδιαίτερη μουσική εμπειρία ωστόσο, κάποιιοι απευθύνονται και σε λίγο πιο προχωρημένους μαθητές τρίτης ή και τετάρτης τάξης του δημοτικού.

2.3.14. Δέκατο τέταρτο μέρος: Φινάλε

Βρέθηκαν 3 χάρτες ακρόασης. Ο 1 είναι σε μορφή εικόνας και οι 2 σε μορφή βίντεο. Οι μουσικές έννοιες που παρουσιάζονται είναι: το ηχόχρωμα των μουσικών οργάνων (πιάνο, βιολί, κλαρινέτο, φλάουτο), η φόρμα (ABA), η υφή (staccato), οι δυναμικές (crescendo) και το τονικό ύψος. Από τους χάρτες στο youtube ο ένας είναι στατικός, ενώ ο άλλος είναι κινούμενος. Το επίπεδο μουσικών γνώσεων των μαθητών στους οποίους απευθύνονται οι χάρτες είναι μαθητές μικρής ηλικίας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς μουσική εμπειρία.

Πίνακας 2: Χάρτες ακρόασης σε ιστοσελίδες, ebooks κ.λπ.

Είδος μέσου	Δημιουργός	Χρονιά έκδοσης	Τίτλος άρθρου/βιβλίου /ebook κ.λπ.	Μέρη της Σουίτας	Μουσικές έννοιες που παρουσιάζονται στον χάρτη	Προτεινόμενες δραστηριότητες διδασκαλίας	Άλλα στοιχεία	Ιστοσελίδα
Blog	Music room with a mountain view	2015	"Carnival of the animals: part 1"	1ο μέρος 2ο μέρος 3ο μέρος 4ο μέρος	1. ρυθμός 2.διάρκεια 3.ύψος 4.αργά-γρήγορα & φόρμα	Προτεινόμενες ερωτήσεις και κινητικές δράσεις.	-	http://musicroommounatinviw.blogspot.com/2015/03/carnival-of-animals-part-1.html
Blog	Music a la abbott a Kodaly-inspired blog	2012	"Carnival of the animals"	1ο μέρος 8ο μέρος 13ο μέρος	1.crescendo, διάρκεια , ύψος 8. ύψος & διάρκεια 13. υφή & ηχόχρωμα.	13ο μέρος κίνηση με μαντήλια.	-	https://www.musicalaabbott.com/2012/07/carnival-of-animals.html
ebook	Mullett, S.	-	"Carnival of the animals"	Παρουσιάζονται χάρτες για τα 13 μέρη της Σουίτας. Δεν υπάρχει χάρτης για το 4ο μέρος	1 φόρμα 2 φόρμα 3 κίνηση μελωδίας-ύψος 5 φόρμα & ηχόχρωμα 6 τονικό ύψος 7 κίνηση μελωδίας-ύψος 8 κίνηση μελωδίας, ύψος, διάρκεια, ηχόχρωμα 9 ηχόχρωμα, δυναμικές 10 ηχόχρωμα, ύψος 11 κίνηση μελωδίας-ύψος, ηχόχρωμα 12	Προτεινόμενη πορεία διδασκαλίας για όλα τα μέρη.	-	https://www.letsplaykidsmusic.com/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2019/08/Carnival_worksheets-NEW.pdf

					φόρμα, ηχώχρωμα 13. φόρμα, ηχώχρωμα, υφή, δυναμικές 14 ηχώχρωμα, υφή, δυναμικές			
Ιστοσελίδα	Community engagement & education/Play house square	-	"Teacher resource guide: carnival of the animals"	6ο μέρος 12ο μέρος	6 ύψος 12 ηχώχρωμα, αργά-γρήγορα, φόρμα, υφή	προτεινόμενες δράσεις για 12 από τα 14 μέρη του έργου	-	https://www.playhousesquare.org/assets/doc/Carnival-TeacherGuide-4-1e7cf06d98.pdf
Blog	Squilt	-	"Carnival of the animals listening maps"	12ο μέρος 1ο μέρος	12 ηχώχρωμα 1 Φόρμα & ηχώχρωμα	-	-	https://www.squiltmusic.com/pages/carnival-of-the-animals
Blog	Music a la abbott a Kodaly-inspired blog	2012	"Elephant and a bit more of the aquarium"	5ο μέρος 7ο μέρος	7 τονικό ύψος & διάρκεια (απ' το χάρτη λείπει η coda. 5 φόρμα	7: παράλληλες κινητικές δράσεις 5: κατασκευή μπάσου και συνοδεία του κομματιού.	Στο 5 μέρος ο χάρτης υπάρχει και στο "teachers pay teachers" από την Amy Abbott at music a la Abbott https://www.teacherspayteachers.com/Product/Elephant-from-the-Carnival-of-the-Animals-410234	https://www.musicalaabbott.com/2012/07/elephant-and-bit-more-of-aquarium.html

Blog	Solmilandia	-	MUSICOGRAMAS	7ο μέρος 6ο μέρος	7 ύψος & φόρμα 6 ύψος & φόρμα	-	-	http://solmilandia.blogspot.com/p/musicogramas.html
Blog	Frikazos en el aula	2021	"musicogramas"	1ο μέρος	ρυθμομελωδικά μοτίβα	-	-	https://frikazosenelaula.com/musicogramas/
Blog	CREDUCA	-	"MUSICOGRAMA"	1ο μέρος	ρυθμομελωδικά μοτίβα & φόρμα	-	-	https://creduca.wordpress.com/2017/01/20/musicograma-%F0%9F%8F%B6/
Blog	Anajuliana Música	-	"Recursos"	1ο μέρος	φόρμα	-	-	https://anajulianamusicaiimdofree.com/%C3%A1frica-en-el-aula/recursos/
Blog	Mallets & Music	2019	"Children's books & music: Carnival of the animals"	1ο μέρος	Φόρμα	Προτεινόμενες δραστηριότητες για τα μέρη: 7, 6 & 1.	Υπάρχουν 4 χάρτες τους οποίους έφτιαξαν παιδιά. Επίσης, οι δραστηριότητες προσφέρονται δωρεάν και στο "teachers pay teachers" https://www.teacherspayteachers.com/Product/Carnival-of	https://malletsandmusic.com/2019/11/29/childrens-books-music-carnival-of-the-animals/

							-the-Animals-Unit-2203978	
Ιστοσελίδα	Teachers pay teachers	-	"Carnival of the animals the elephant listening/movement map"	5ο μέρος	Φόρμα	Προτείνονται κινητικές δραστηριότητες	Στην ιστοσελίδα https://www.teacherspayteachers.com/Browse/Search:carnival%20of%20the%20animals%20listening%20map υπάρχουν χάρτες ακρόασης για όλα τα μέρη του έργου κυρίως επί πληρωμή	https://www.teacherspayteachers.com/Product/Carnival-of-the-Animals-The-Elephant-Listening-Movement-Map-1912164
Blog	Aulademúsica	-	"Musicograma «El elefante» del Carnaval de los animales. Saint-Saëns"	5ο μέρος	φόρμα, ρυθμός	-	-	https://ramoneg63.wordpress.com/2010/01/07/musicograma-el-elefante-del-carnaval-de-los-animales-saint-saens/
Blog	Music twelfth avenue elementary school	2020	"The elephant"	5ο μέρος	Φόρμα, διάρκεια, ύψος	-	Υπάρχει βίντεο με οδηγίες για τη σωστή παρακολούθηση του χαρτι	https://sd41blogs.ca/chastkos/mr-thola-mrs-thola-mrs-ross-ms-gastaldo-ms-ssemanda/
Pinterest	Noelia Sarret	-	MUSICOGRAMAS	5ο μέρος	Φόρμα	-	-	https://pin.it/7ef0P24

Ιστοσελίδα	Musical maps	-	"Puzzle cards"	6ο μέρος	Τονικό ύψος	1. τα παιδιά να προβλέψουν πως θα μπορούσε να ακουστεί η μουσική για να παρουσιάσει τα καγκουρό. 2. ακρόαση και σχεδιασμός της μουσικής στον αέρα 3. ακρόαση της μουσικής και τοποθέτηση των καρτών στη σειρά 4. Κίνηση στο χώρο σύμφωνα με τη μουσική.	Η ιδέα του μαθήματος και του χάρτη είναι της Laura Combs	https://musicalmaps.weebly.com/puzzle-cards.html
pdf	Boler, V.	-	" Kangaroos the carnival of the animals"	6ο μέρος	Τονικό ύψος	-	-	https://static1.squarespace.com/static/55955001e4b0f2448bc55fa3/t/5c606a49f4e1fc3c525b41e5/1549822550330/Victoria+Boler+Kangaroo+Listening+Map.pdf
Blog	Music with Mrs. Hatch	2020	"Melodic direction"	6ο μέρος	τονικό ύψος, υφή & ηχόχρωμα	1. Ακρόαση της σονάτα του Bach και παρακολούθηση των γραμμών που δείχνει το βίντεο. 2. ζέσταμα της φωνής με γραμμές που δείχνουν το τονικό ύψος 3.χάρτης ακρόασης 4. τραγούδι με συνοδεία μεταλλόφωνου ή	-	http://www.musicwithmrshatch.com/music-class/archives/09-2020

						καμπανάκια όπου η μελωδία άλλοτε ανεβαίνει και άλλοτε κατεβαίνει σύμφωνα με το τραγούδι.		
Ιστοσελίδα	Music Tech Integrate	2016	"Kangaroo listening map"	6ο μέρος	Ύψος	-	-	https://sites.google.com/site/musictechintegrate/explain-everything/kangaroo-listening-map
Blog	Melodia en la escuela	-	"musicogramas"	6ο μέρος	ύψος	-	-	http://melodiaenlaescuela.blogspot.com/p/musicogramas.html
Blog	The art of Andy Fling	2013	"Kangaroo from carnival of the animals / free listening map worksheet"	6ο μέρος	Ύψος	-	-	http://andyfling.blogspot.com/2013/01/kangaroo-from-carnival-of-animals-free.html

Pinterest	Meysersmusic : Ideas for the music classroom	2014	"Valentine's Activities, Anyone?"	7ο μέρος	ύψος & φόρμα	1. Συζήτηση 2. κινητικές δράσεις 3. τραγούδι "At the boottom of the sea" 4. ανάγνωση του βιβλίου "Swimmy" 5. ερωτήσεις σχετικά με το κομμάτι 6. ο χάρτης ακρόασης	-	https://pin.it/G2rabM8
Ιστοσελίδα	LIVEWORKSHEETS	-	El acuario	7ο μέρος	φόρμα	Προτείνονται δράσεις στα ισπανικά	-	https://es.liveworksheets.com/worksheets/es/M%C3%BAsica/Audici%C3%B3n/El_acuario_ej670600ho
Blog	El poder de la música	2014	"Musicograma: aquarium de Saint - Saens	7ο μέρος	φόρμα	-	-	https://elpoderdelamusica.wordpress.com/2014/09/22/musicograma-aquarium-de-saint-saens/
Άρθρο	Beam-Barber, M.	2002	"The effect of music listening maps on second grade music students' preference for and understanding of orchestral music"	7ο μέρος	Φόρμα	1. παρουσίαση της βιογραφία του συνθέτη 2. πληροφορίες για φόρμα AB 3. ομαδοποίηση συμβόλων με βάση τη φόρμα AB 4. ακρόαση έργου 5. συζήτηση για τα στοιχεία του έργου με ή χωρίς χάρτη ακρόασης 6. παρακολούθηση του έργου μέσω του χάρτη κ.λπ.	-	https://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2666&context=etd

Blog	musicalandalus	2020	Musicograma: Acuario. Camille Saint- Saëns	7ο μέρος	φόρμα, ύψος, διάρκεια	Οδηγίες για τη παρακολούθηση του χάρτη, κινητικός αυτοσχεδιασμός, κατασκευή χάρτη ακρόασης, σχεδιασμός των μουσικών οργάνων που ακούγονται	-	http://musicalandalus.blogspot.com/2020/05/musicograma-acuario-camille-saint-saens.html
Pinterest	Amelia Hueso	-	"Musicograma Cisne Saint - Saëns listening map swan Saint - Saens"	13ο μέρος	ύψος & διάρκεια	-	-	https://pin.it/VcKqEzv
Blog	Sunshine and music	2020	"Carnival of the animals listening map"	13ο μέρος	Φόρμα	-	παραπομπή και σε αυτό το post https://sunshineandmusicblog.com/2015/04/13/carnival-of-the-animals-activities/ με προτεινόμενες δραστηριότητες για το κάθε μέρος από το καρναβάλι των ζώων	https://sunshineandmusicblog.com/product/carnival-of-the-animals-listening-maps/

Πίνακας 3: Χάρτες ακρόασης στο Youtube

Μέρος της Σουίτας	Κάτοχος καναλιού	Χρονιά πρώτης ανάρτησης	Τίτλος βίντεο	Μουσικές έννοιες που παρουσιάζονται στον χάρτη	Ιστοσελίδα	Άλλα σχόλια
1ο μέρος	Isa Música	-	Musicograma Marcha Real del León	Ηχώχρωμα	https://youtu.be/3H9gkvt2keg	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
1ο μέρος	Jesus Peñarrubia	-	MUSICOGRAMA "El Carnaval de los Animales" El León	Φόρμα, ηχώχρωμα	https://youtu.be/zfSivQsJlpw	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
1ο μέρος	Eva Clave de Sol	-	Musicograma "Introducción y Marcha del León" Carnaval de los Animales Camille Saent - Saëns	ρυθμός, διάρκεια	https://youtu.be/atXCE71UG5l	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
1ο μέρος	José García	-	El León - El Carnaval de los animales	Φόρμα	https://youtu.be/XL6UuGteQSk	Ο χάρτης είναι στατικός
1ο μέρος	Matthew Gomm	2020	Royal March of the Lion Listening Map	Ηχώχρωμα, ύψος, φόρμα	https://youtu.be/ahdPD2bmPy0	ο χάρτης δεν είναι στατικός
1ο μέρος	Grace A Mingoea	2019	Royal March of the Lion-Carnival of the Animals Listening Map	Κίνηση της μελωδίας-τονικό ύψος, διάρκεια	https://youtu.be/7WBvQQZZI28	ο χάρτης δεν είναι στατικός
1ο μέρος	Chelsea Seapy	2020	Carnival of the Animals - Introduction and Royal March of the Lion	Ρυθμός, μουσικά θέματα, ρυθμομελωδικά μοτίβα	https://youtu.be/m_NLMTh8Dw	ο χάρτης δεν είναι στατικός. ο χάρτης περιλαμβάνει ρυθμικό λόγο.
1ο μέρος	Deborah Stankus	2020	Introduction and Royal March of the Lion	Φόρμα, ηχώχρωμα	https://youtu.be/tBdLD0zay6Y	Ο χάρτης είναι στατικός. Η μουσικός δίνει οδηγίες για τη σωστή παρακολούθηση του χάρτη.
1ο μέρος	El Cuarto Del Piano	2021	Musicograma - El Leon - Carnaval de los animales - SaintSaens - El cuarto del piano	Κίνηση της μελωδίας, ηχώχρωμα, ύψος	https://youtu.be/WSmSgn7Lr7g	Ο χάρτης είναι στατικός, η μουσικός δείχνει με το χέρι που ακριβώς βρίσκεται η μελωδία.
1ο μέρος	Pablo Marín Liébana	-	Musicomovigrama Introducción y marcha real del león, Camille Saint-Saëns. Royal March of the Lion	Ρυθμός, δυναμικές	https://youtu.be/sur0g-mQS8A	Ο χάρτης είναι στατικός
1ο μέρος	Cristóbal Fernández	-	 MUSICOGRAMA. Marcha real del	Φόρμα	https://youtu.be/NAeET_lg3fA	Ο χάρτης δεν είναι

			león. Royal March of the Lion. Camille Saint-Saëns			στατικός.
1ο μέρος	Celian Sánchez Martínez	-	Musicograma " El carnaval de los animales" (Camille Saint-Saëns)	Ηχώχρωμα, δυναμικές	https://youtu.be/AKaMmdr57bQ	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
1ο μέρος	Regina Mazza	-	MUSICOGRAMA - El carnaval de los animales - EL LEÓN - Saint Saëns	Φόρμα	https://youtu.be/OriCB9B3I_c	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
2ο μέρος	Deborah Stankus	2020	Hens and Roosters	Φόρμα	https://youtu.be/foouVxEs1CE	Ο χάρτης είναι στατικός. Στην αρχή του βίντεο η μουσικός δίνει οδηγίες για την παρακολούθηση του χάρτη και στο τέλος του βίντεο ζητά να κινηθούμε σύμφωνα με τη μουσική.
2ο μέρος	Amelia Hueso	-	Musicograma Gallos y gallinas Saint-Saëns	Φόρμα	https://youtu.be/ehYHrvZ12vU	Ο χάρτης είναι στατικός
3ο μέρος	Amelia Hueso	2021	Hemiones	τονικό ύψος	https://youtu.be/UUP-pJv7Abc	Ο χάρτης είναι στατικός.
4ο μέρος	Dena Kling	-	Turtle Listening Map	Ύψος, διάρκεια	https://youtu.be/wp9qszdwNMY	Ο χάρτης είναι στατικός. Η μουσικός δείχνει με το χέρι που ακριβώς βρίσκεται η μελωδία και στην αρχή του βίντεο δίνει οδηγίες για την παρακολούθηση του χάρτη.
4ο μέρος	Sara Lombardi	-	Musicograma - Le Carnaval des Animaux: Tortoises	ύψος, διάρκεια	https://youtu.be/R073ucC86IQ	Ο χάρτης είναι στατικός
5ο μέρος	Kathy Currey	2014	The Elephant Listening Map	Φόρμα	https://youtu.be/0Jqccgs9GV8	ο χάρτης δεν είναι στατικός
5ο μέρος	Hunter Jeske	2016	Copy of Carnival of the Animals- The Elephant- Animated Listening Map	Φόρμα	https://youtu.be/3rDPGQ46NEE	ο χάρτης δεν είναι στατικός
5ο μέρος	José García	-	El Elefante - El Carnaval de los animales	Φόρμα	https://youtu.be/7dJ91SANPB0	Ο χάρτης είναι στατικός

5ο μέρος	Editions RABIH	-	Editions RABIH - MAW - RB - Ch 8 - "The Elephant" - Camille Saint-Saëns - Listening Map - Form ABA	Φόρμα	https://youtu.be/i2PX_V_c8sY	Ο χάρτης είναι στατικός. Βλέπουμε μια διαφορετική εκδοχή όσον αφορά τη μουσική.
5ο μέρος	Carla Hernández Jodar	-	Musicograma L'Elefant - El carnaval del animals de Camille Saint-Saëns	Φόρμα	https://youtu.be/QBnf7fZmkJA	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
5ο μέρος	Música al Centelles	-	Musicograma - El carnaval dels animals - L'elefant	Φόρμα	https://youtu.be/YZazH5uevD4	Ο χάρτης είναι στατικός
5ο μέρος	Gisela Chavez	-	Musicograma El carnaval de los animales El elefante	Φόρμα	https://youtu.be/Z9sGImtuatl	Ο χάρτης είναι στατικός
6ο μέρος	Musica 2016	-	El canguro ► El Carnaval de los Animales ► Saint-Saëns	Τονικό ύψος, (διάρκεια)	https://youtu.be/v3Yw0bORcPU	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
6ο μέρος	DidacTic MUSICART ULE	-	Musicograma. El Canguro. El Carnaval de los animales, de C. Saint-Saëns	Ηχώχρωμα, τονικό ύψος	https://youtu.be/EKJM20c_vcy	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος	pianomonkey90	-	Carnival of the Animals: Listening Map for "The Aquarium"	Κίνηση μελωδίας - ύψος (φόρμα)	https://youtu.be/wzL8seKE-FA	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος:	Matthew Gomm	-	Aquarium from Carnival of the Animals - Listening Map	ηχώχρωμα	https://youtu.be/EeXLOdNN_3U	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
7ο μέρος	Krista Chencharick	-	Animated Listening Guide: Carnival of the Animals - "Aquarium"	Κίνηση μελωδίας - ύψος	https://youtu.be/ojHORTfulis	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος	Patrick Johnston	-	Aquarium Listening Map	Φόρμα, κίνηση μελωδίας - ύψος, (διάρκεια)	https://youtu.be/m7kyEQWISC8	Ο χάρτης είναι στατικός .
7ο μέρος	CRES Music	-	Aquarium Listening Map	Κίνηση μελωδίας - ύψος	https://youtu.be/ZMd6kvsarsQ	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
7ο μέρος	Mrs. Nichols Music Room	-	Listening Map: The Aquarium	Κίνηση μελωδίας - ύψος (φόρμα)	https://youtu.be/gpf4KsUAPsQ	Ο χάρτης είναι στατικός. Η μουσικός δίνει οδηγίες για το πως να διαβάσουμε τον χάρτη.
7ο μέρος	Raquel Almenzar León	-	Musicograma Aquarium	ηχώχρωμα, τονικό ύψος, (φόρμα)	https://youtu.be/devHbbmUsps	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
7ο μέρος	Lorena Márquez	-	Musicograma Acuario	ηχώχρωμα, ύψος. διάρκεια	https://youtu.be/27OxdWn_v_M	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
7ο μέρος	Smalin	-	Saint-Saëns, Aquarium, from Carnival	Κίνηση μελωδίας- ύψος,	https://youtu.be/Y38d8M1Uva8	Καλλιτεχνική

			of the Animals	(διάρκεια)		απεικόνιση στην οποία φαίνεται η πορεία της μελωδίας μέσω γραφικών στοιχείων
7ο μέρος	Raquel Valdivia	-	Musicograma Acuario elaborado por Raquel Valdivia	Ηχώχρωμα, κίνηση μελωδίας-ύψος, (φόρμα)	https://youtu.be/dMfXBY35LXo	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος	Miguel Chumillas	-	Musicograma: Acuario "Carnaval de los Animales"	κίνηση μελωδίας- ύψος, (φόρμα)	https://youtu.be/pojsV44wAGc	Ο χάρτης είναι στατικός
7ο μέρος	Miriam Sierra	-	El Acuario Camille Saën-Saint	κίνηση μελωδίας-ύψος, διάρκεια, (φόρμα)	https://youtu.be/aCqWIGLHagU	Ο χάρτης είναι στατικός
7ο μέρος	Musicalikids Actividades Musicales	-	El Carnaval de los animales MUSICOGRAMA 🎵🎸🎹🎷🎛️ Acuario (Link imprimible GRATIS)	Κίνηση μελωδίας- ύψος, φόρμα	https://youtu.be/Bivfc1svGg	Ο χάρτης είναι στατικός
7ο μέρος	Paula Hernandez	-	Musicograma "El Acuario" - Camille Saint Saëns	Κίνηση μελωδίας- ύψος, διάρκεια, φόρμα	https://youtu.be/jHI3VUViz7w	Ο χάρτης είναι στατικός
7ο μέρος	Gloria maraver franco	-	Musicograma de Acuario (C. Saint Saëns)	Ηχώχρωμα, κίνηση μελωδίας-ύψος, διάρκεια, φόρμα	https://youtu.be/T9nbH00pEns	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος	Marta de la Cal Barrado	2020	Aquarium (El carnaval de los animales). Musicograma.	Ηχώχρωμα, φόρμα	https://youtu.be/amdi4SVrMik	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος	DidacTic MUSICART ULE	-	Acuario (El carnaval de los animales) - Camille Saint-Saëns - Musicograma	Φόρμα, ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, ολόκληρα, μισά παρεστιγμένα, δέκατα έκτα), διάρκεια, κίνηση μελωδίας- ύψος	https://youtu.be/3Xiq3-ZnD8Y	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος	María José F S	-	Musicograma l'aquari (Camille Saint-Saëns)	Κίνηση μελωδίας- ύψος, φόρμα	https://youtu.be/OAxdqiYU47M	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
7ο μέρος	Noa Música	-	Musicograma Aquarium Camille Saint-Saëns	κίνηση μελωδίας- ύψος	https://youtu.be/Uf9eDYRI8KI	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
7ο μέρος	Ines Sanchez Plaza	-	Musicograma Acuario C. Saint-Saëns	Φόρμα	https://youtu.be/YsL-clcINio	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
9ο μέρος	Musicalizando para a Vida	-	Musicograma Carnaval dos Animais de Saint Saën; O Cuco	Ηχώχρωμα	https://youtu.be/HwO09qNzF6Y	Ο χάρτης δεν είναι στατικός
12ο μέρος	Andrew Tralle	-	Listening Map - Carnival of the Animals: Fossils	Φόρμα, ηχώχρωμα	https://youtu.be/WhAUjEgRHxg	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.

12ο μέρος	L Lohr	-	Fossils Listening Map	Φόρμα, ηχώχρωμα	https://youtu.be/u1g4WqR0aCw	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
12ο μέρος	A Brosky	-	1 Carnival of the Animals Fossils, Swan and Finale Week 11	Φόρμα	https://youtu.be/xX_b_LM3GW8	Ο χάρτης είναι στατικός
12ο μέρος	Montse González	-	Musicograma Animal's Carnival - Fossils	Ηχώχρωμα, κίνηση μελωδία, ύψος, υφή	https://youtu.be/R88pgWQo1p8	Ο χάρτης δεν είναι στατικός.
12ο μέρος	Alena Carter	-	Fossils - Listening and Movement Activity	Φόρμα, ηχώχρωμα	https://youtu.be/3lEWZFcjJE	Ο χάρτης ακρόασης δεν είναι στατικός
12ο μέρος	Ana Fernandez	-	Carnaval de los animales: Fósiles (Camille Saint-Saëns)	Ηχώχρωμα, φόρμα	https://youtu.be/YqUMJc-nrG8	Ο χάρτης είναι στατικός
12ο μέρος	LA CLAVE DE JOSE	-	MUSICOGRAMA - "Los fósiles" de "El carnaval de los animales" (C. Saint-Saëns) 🎧🎵	Φόρμα	https://youtu.be/CJG99WMNzgz	Ο χάρτης είναι στατικός

2.3.15. Άλλο μουσικοπαιδαγωγικό υλικό

Είδος μέσου	Κάτοχος καναλιού	Χρονιά πρώτης ανάρτησης	Τίτλος βίντεο	Μουσικά κομμάτια που παρουσιάζονται	Μουσικές έννοιες που παρουσιάζονται	Ιστοσελίδα
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 06 Kangaroos	6ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/QDC46ppQ8Eg
Youtube	IEC Música	-	The Carnival of the Animals; vi Kangaroos by Camille Saint Saëns	6ο μέρος	Τονικό ύψος	https://youtu.be/Lu0zLxzVZJc
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals All	14 μέρη	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/2t64sbgtggE
Youtube	EPTTA KOINSEP	-	Το καρναβάλι των ζώων+ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ	14 μέρη	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/6_nvQUCC4Co
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 07 Aquriam	7ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/u11bFlntxvo
Youtube	scottbrothersduo	-	AQUARIUM BY SAINT-SAËNS - ANIMATION BY TOM SCOTT - PIANO DUET, SCOTT BROTHERS DUO	7ο μέρος	Κίνηση μελωδίας	https://youtu.be/a41mvXYBfa4
Youtube	Alpacapella Educación Musical	-	◀ PLAY-ALONG ▶ Percusión Nivel 3 - Acuario (Camille Saint-Saëns)	7ο μέρος	μέτρο 4/4, ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, μισό παρεστηγμένο,ολόκληρο, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/ysrGMOQPFx14
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 01 Inro and Lion	1ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/OSRdwCcMaV4
Youtube	Ana Music	-	Musicograma Rítmico Carnaval de los Animales: el León	1ο μέρος	Ηχόχρωμα, ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, παύση τετάρτου, δέκατα έκτα)	https://youtu.be/rR5cuSkcm3k
Youtube	cameralucidamusic	-	Le carnaval des animaux - Le lion	1ο μέρος	ηχόχρωμα	https://youtu.be/8y-KBIDFZQo

Youtube	Victoria Hernández Pérez	-	"El Carnaval de los Animales" - La Marcha del León de Camille Saint Saëns - Musicograma	1ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (όγδοα, τέταρτα, δέκατα έκτα, παύση τετάρτου), Φόρμα	https://youtu.be/3xSA_5Uk_w_c
---------	--------------------------	---	--	----------	---	---

Youtube	En clase de música	-	El Carnaval de los animales: Introducción y Marcha del león	1ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (όγδοα, τέταρτα, μισά , ολόκληρα, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/6UYWfbmuPlg
Youtube	Ana Botia Ferrer	-	RITMOGRAMA: Marcha Real del león - Camille Saint Saëns	1ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, παύση τετάρτου, δέκατα έκτα)	https://youtu.be/VfIa9yPNyQ
Youtube	Merequetengue Musical	-	MUSICOGRAMA "El carnaval de los animales" PARA NIÑOS #ritmograma #percusión #animales	1ο μέρος	ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/rEUPXX-0cMY
Youtube	Katlyn Weaver	-	Royal March of the Lion-Body Percussion by Ms. Weaver	1ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/469DAvI6Sg
Youtube	NEWNEW Channel 牛牛頻道	-	Rhythm and Body Percussion The Carnival Of The Animals The Lion	1ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, παύση τετάρτου, μισά)	https://youtu.be/mbh8MLwF5LY
Youtube	Teatro del Lago	-	El Carnaval de los Animales - Introducción y Marcha Real del León (Teatro del Lago)	1ο μέρος	Καλλιτεχνική απεικόνιση, μικρή ιστορία	https://youtu.be/a4Rj8vjFLwE
Youtube	Η Θεωρία της Ευτυχίας	-	Το καρναβάλι των ζώων-Τα λιοντάρια	1ο μέρος	Ηχώχρωμα	https://youtu.be/1JSZ6aEi9-4
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 04 Tortises	4ο μέρος	Ηχώχρωμα	https://youtu.be/mJofdhBF32M
Youtube	NEWNEW Channel 牛牛頻道	-	Rhythm and body percussion play along Carnival of the animals tortises saint saens	4ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, ολόκληρα, μισά)	https://youtu.be/VFHTrrKmf8E
Youtube	Ms. Music1234	2021	Play Along: Tortises from the Carnival of the Animals	4ο μέρος	Ρυθμικές αξίες: τέταρτα και όγδοα	https://youtu.be/M7C6_B1xlOQ

Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 05 Elephant	5ο μέρος	Ηχώχρωμα	https://youtu.be/8Cbkys2zsFE
Youtube	NEWNEW Channel 牛牛頻道	-	Body percussion play along Carnival of the animals Elephant	5ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, μισά, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/TFpYIGSx_c
Youtube	Musikalikids Actividades Musicales	-	El Carnaval de los animales MUSICOGRAMA 🐘 Elefante	5ο μέρος	Φόρμα, μέτρο 3/4	https://youtu.be/KBOnEtGpuac

Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 12 13 Fossils	12ο μέρος	Ηχώχρωμα	https://youtu.be/3WthQx35TM4
Youtube	Carol Roskos	-	Carnival Of The Animals: Fossils	12ο μέρος	Ηχώχρωμα, ρυθμικά στοιχεία (όγδοα, τέταρτα, παύση τετάρτου), (φόρμα)	https://youtu.be/6STSTevTH5g
Youtube	Nerea Seijoso	-	Fósiles (Saint-Saëns) - Ritmo para silla y palillos	12ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, δέκατα έκτα, ολόκληρα, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/T5Qj037M6U
Youtube	NEWNEW Channel 牛牛頻道	-	Carnival of Animals fossils Body Percussion Rhythm play along Saint saens 動物 狂歡節 化石 聖桑	12ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, παύση τετάρτου, μισά)	https://youtu.be/dEw2E5t72YE
Youtube	Mercè Mensa Trullàs	-	Musicograma - Els fòssils. El carnaval dels animals	12ο μέρος	ρυθμομελωδικά στοιχεία	https://youtu.be/wofaavEBGwQ
Youtube	Rachel Hahn	-	Fossils (from Carnival of the Animals) Rhythm Stick Play Along	12ο μέρος:	Φόρμα, ηχώχρωμα, ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, μισά, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/9ITzTosM5Iw
Youtube	DIBUJANDO LA MÚSICA	-	Percusión corporal- Fósiles- El carnaval de los animales- Camille Saint-Saëns	12ο μέρος	Φόρμα, Ρυθμομελωδικά στοιχεία	https://youtu.be/R2c1X9veQ3kQ
Youtube	chatnel numéro 5	-	carnaval des animaux-camille st saens	14ο μέρος	Κίνηση μελωδίας	https://youtu.be/0AnEzdlv0dE
Youtube	Tu Escuela Online	-	ACOMPÑAMIENTO CON PALILLOS/ LECTURA RÍTMICA EL CARNAVAL DE LOS	14ο μέρος	Ρυθμικά στοιχεία (τέταρτα, όγδοα, παύση τετάρτου)	https://youtu.be/wnihkCMvMZo

			ANIMALES Saint Saëns			
Youtube	Formacion Vocal INSPIRARE	-	MUSICOGRAMA The Carnival of the Animals. Saint-Saëns	14ο μέρος	Ρυθμομελωδικά μοτίβα	https://youtu.be/LTWfEvXRtww
Youtube	José Carlos - Ed. Musical	-	"Carnaval dos animais - final" de Camille Saint Saens	14ο μέρος	Ρυθμομελωδικά μοτίβα	https://youtu.be/1PUrOgl8WZA
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 14 11 Finale	14ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/so7kivk_KBE
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 02 Hens and Roosters	2ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/dZJspZ0lknU

Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 03 Rats and Wiesels	3ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/x4QX8O-6-eM
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 09 Cuckoo	9ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/YQCSItODtSY
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 11 12 Pianist	11ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/qUtwf7Aunf8
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 13 14 Swan	13ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/Q2M9eac9rQc
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 10 Aviary	10ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/l4ZHjs9_KTY
Youtube	Franklin Mills	-	VSP Carnival of Animals 08 Donkeys	8ο μέρος	Ηχόχρωμα	https://youtu.be/GS2qNPDCZYc

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

3.1. Η σημασία ανάπτυξης της δεξιότητας της ενεργητικής ακρόασης της μουσικής

Η ανάπτυξη της δεξιότητας της ενεργητικής ακρόασης της μουσικής αποτελεί βασικό στοιχείο για τη γενική μουσική ανάπτυξη των παιδιών. Στόχος του μουσικοπαιδαγωγού θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη της προσεκτικής και συνειδητής ακρόασης, καθώς αυτή είναι που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη και εξέλιξη των υπόλοιπων μουσικών δεξιοτήτων. Μέσω της ενεργητικής ακρόασης δίνεται στα παιδιά η ευκαιρία να ανακαλύψουν το μαγικό κόσμο της μουσικής, να διαμορφώσουν τις μουσικές τους προτιμήσεις και να μάθουν να αναγνωρίζουν διάφορα μουσικά στοιχεία. Παράλληλα, αναπτύσσεται η μουσική έκφραση και σκέψη (Καραδήμου-Λιάτσου, 2001), αλλά και η αποδοχή για όλα τα είδη μουσικής ακόμα και αν δεν ανήκουν στις μουσικές προτιμήσεις των παιδιών (Κοκκίδου 2015).

Ταυτόχρονα, η ακρόαση μουσικής είναι πολύ σημαντική για τη συνολική ανάπτυξη του ανθρώπου. Αυτός είναι ένας από τους λόγους που συμπεριλαμβάνεται μέσα στους τρεις βασικούς τομείς που προτείνεται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών να καλύψει το μάθημα της μουσικής (Το Νέο Σχολείο, 2014). Μάλιστα, επιδιώκεται η ενεργητική ακρόαση, η οποία στοχεύει στη συγκεντρωμένη και προσεκτική παρακολούθηση ενός μουσικού έργου και διαχωρίζεται από την παθητική ακρόαση, δηλαδή την απλή έκθεση στη μουσική (Κοκκίδου, 2015). Η ακρόαση μουσικής συμβάλλει στη δημιουργία θετικών συναισθημάτων αλλά και στη συναισθηματική, ηθική και αισθητική ανάπτυξη του ατόμου (Kabalevsky, 1988⁸ ό.α. στο Κοκκίδου, 2015).

⁸ Kabalevsky, D. (1988). *Music and Education: A composer writes about musical education*. Jessica Kingsley Publishers - UNESCO.

3.1.1. Ο χάρτης ακρόασης ως ένα χρήσιμο διδακτικό εργαλείο για την ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης

Ο χάρτης ακρόασης είναι ένα διδακτικό εργαλείο που μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη της δεξιότητας της ενεργητικής ακρόασης κάνοντας την ακρόαση πιο ενδιαφέρουσα και ελκυστική. Γι αυτό το λόγο χρησιμοποιείται από πολλούς μουσικοπαιδαγωγούς. Μέσω του χάρτη ακρόασης τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα βασικές μουσικές έννοιες, καθώς τους δίνεται η δυνατότητα να οπτικοποιήσουν αυτό που ακούν. Υπάρχουν πολλές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με χάρτη ακρόασης και είναι ένα εργαλείο το οποίο μπορεί να ενισχύσει τη δεκτικότητα των παιδιών για είδη μουσικής που δεν τους είναι τόσο οικεία. Ωστόσο, έχουν βρεθεί μόνο τέσσερις πειραματικές μελέτες στις οποίες μελετάται η επίδραση του χάρτη ακρόασης στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης μαθητών μικρών τάξεων του δημοτικού, εφήβων και ενηλίκων (Beam Barber, 2002· Cassidy, 2001· Conneely, 2007· Gromko & Russell, 2002).

3.1.2. «Το καρναβάλι των ζώων»

Η Σουίτα «το καρναβάλι των ζώων» του Camille Saint-Saëns προτείνεται ως έργο για ακρόαση από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Μουσικής (Το Νέο Σχολείο, 2014). Το έργο είναι πολύ αγαπητό τόσο από τους μουσικοπαιδαγωγούς όσο και από τους μαθητές. Στο διαδίκτυο υπάρχει πλούσιο μουσικοπαιδαγωγικό υλικό, προτεινόμενες δραστηριότητες, χάρτες ακρόασης, ακόμη και ολόκληρα πλάνα διδασκαλίας, που προτείνονται από μουσικοπαιδαγωγούς για τη διδασκαλία του. Παράλληλα, τα εξωμουσικά χαρακτηριστικά και η χιουμοριστική μουσική κάνουν «Το καρναβάλι των ζώων» προσιτό και αγαπητό έργο ορχηστρικής μουσικής για τους μαθητές.

3.1.3. Οι αδυναμίες της χρήσης του χάρτη ακρόασης ως διδακτικό εργαλείο

Υπάρχουν ερευνητές οι οποίοι επισημαίνουν τις αδυναμίες και τους περιορισμούς της χρήσης του χάρτη ακρόασης (Taetle & Cuttieta, 2002 ό.α. στο Κοκκίδου, 2015, σ. 64· Taetle & Cuttieta, 2002 ό.α. στο Woody, 2004· Gromko & Poorman, 1998 ό.α. στο Woody, 2004) Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι η ακρόαση μέσω οπτικής αναπαράστασης περιορίζει τον φυσικό τρόπο σκέψης των παιδιών. Ο χάρτης ακρόασης οδηγεί την προσοχή των μαθητών σε συγκεκριμένα μουσικά

χαρακτηριστικά απομακρύνοντας τους από τη συνολική κατανόηση της μουσικής. Το εργαλείο αυτό δεν είναι ωφέλιμο όταν χρησιμοποιείται μόνο του σε όλες τις μουσικές ακροάσεις, καθώς δεν θα βοηθήσει στην ανάπτυξη της μουσικής σκέψης. Συνιστάται η χρήση του χάρτη ακρόασης παράλληλα με άλλες δραστηριότητες.

3.2. Συμπεράσματα - Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Ο χάρτης ακρόασης είναι ένα χρήσιμο διδακτικό εργαλείο που συμβάλλει στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης. Ωστόσο, είναι προτιμότερο να συνδυάζεται και με άλλες δραστηριότητες για να είναι πιο αποτελεσματικός. Κρίνεται αναγκαίο να γίνουν στο μέλλον περαιτέρω έρευνες σχετικά με το χάρτη ακρόασης ως διδακτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται για την καλλιέργεια της ενεργητικής ακρόασης των μαθητών. Ακόμα πιο χρήσιμο θα ήταν να γίνουν πειραματικές μελέτες σχετικά με τη χρήση του χάρτη ακρόασης, καθώς έχουν βρεθεί πολύ λίγες μέχρι τώρα. Επιπλέον, η κατασκευή πρωτότυπων χαρτών ακρόασης για τα μέρη της Σουίτας «Το καρναβάλι των ζώων» θα εμπλουτίσει το ήδη υπάρχον υλικό και θα προσφέρει στην εκπαιδευτική κοινότητα περισσότερες ιδέες για πιο δημιουργικά μαθήματα μουσικής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ενεργητική μουσική ακρόαση παίζει σημαντικό ρόλο στη μουσική ανάπτυξη των παιδιών και είναι καθήκον όλων των εκπαιδευτικών μουσικής να τη λάβουν σοβαρά υπόψη τους και να τη συμπεριλαμβάνουν σε κάθε μάθημα μουσικής. Με αυτό τον τρόπο θα επιτευχθεί ο πρώτος στόχος που είναι η αγάπη και το ενδιαφέρον των μαθητών για τη μουσική, τα οποία θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη των υπόλοιπων μουσικών δεξιοτήτων τους.

Η δια βίου ενασχόληση των παιδιών με τη μουσική πρέπει να αφορά όλους τους εκπαιδευτικούς μουσικής και να αποτελεί πρωταρχικό στόχο τους. Ο μουσικοπαιδαγωγός είναι αυτός που θα καθοδηγήσει τα παιδιά στην ανάπτυξη του τρόπου σκέψης και των συναισθημάτων, στην αισθητική απόλαυση, τη χαρά, την αγάπη και την αποδοχή για όλα τα είδη μουσικής. Πάνω από όλα ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να σέβεται την προσωπικότητα του κάθε μαθητή και τις μουσικές προτιμήσεις του, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή ενός μουσικού έργου για ακρόαση στο μάθημα της μουσικής.

Τέλος, ευελπιστούμε αυτή η εργασία να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς μουσικής οργανωμένο υλικό για χρήση στο μάθημα της μουσικής και να αποτελέσει κίνητρο για περαιτέρω μελέτη και έρευνα της σημασίας του χάρτη ακρόασης, ως διδακτικού εργαλείου, στη μουσική ανάπτυξη και τη δια βίου ενασχόληση των παιδιών με τη μουσική με απώτερο στόχο την καλλιέργεια της έμφυτης ικανότητας για μουσική έκφραση και απόλαυση για ένα καλύτερο μέλλον και μια όμορφη και ευτυχισμένη ζωή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ - ΠΗΓΕΣ

- Beam – Barber, M. (2002). *The effect of music listening maps on second grade music students' preference for and understanding of orchestral music*. Master Thesis. Florida International University.
- Cassidy, J.W. (2001). *Listening maps: Undergraduate students' ability to interpret various iconic representations*. *Applications of Research in Music Education*, 19(2), 15-19.
- Conneely, C., B. (2007). *Music Maps: A graphically - mediated approach to developing children's music listening skills*. A dissertation. University of Dublin.
- Gromko, J. E., & Russell, C. (2002). *Relationships among young children's aural perception, listening condition, and accurate reading of graphic listening maps*. *Journal of Research in Music Education*, 50(4), 333-342.
- ΙΕΠ-ΥΠΑΙΘ. (2014). *Νέο Σχολείο (Σχολείο του 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών*.
- Καραδήμου, Π. Λ. (2001). *Από την ακοή στην ακρόαση*. Edition Orpheus.
- Κοκκίδου, Μ. (2015). *Διδακτική της μουσικής: νέες προκλήσεις, νέοι ορίζοντες*. Fagottobooks.
- Ξενής, Γ., Συμεωνίδης, Χ., Φλιάτουρας, Α. (2014). *Λεξικό αρχαίας ελληνικής γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου*. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων Αθήνα.
- Ράπτης, Θ. (2015). *Μουσική παιδαγωγική μια συστηματική προσέγγιση με εφαρμογές για την προσχολική ηλικία*. Edition Orpheus.
- Στάμου, Λ. (2001). *Βήματα για τη βασική κατανόηση ενός μουσικού έργου στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. *Μουσική Εκπαίδευση*, III(8), 60-66.
- Στάμου, Λ. Ν. (2012). *Μια ανθρωπιστική προσέγγιση στη διδασκαλία της μουσικής – η φιλοσοφία και η πράξη της μεθόδου Suzuki*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Todd, J. R., & Mishra, J. (2013). *Making listening instruction meaningful: A literature review*. *Update: Applications of Research in Music Education*, 31(2), 4-10.
- Woody, R. H. (2004). *Reality – based music listening in the classroom: considering students' natural responses to music*. *General Music Today*, 17(2), 32-39.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Anajuliana música. (n.d.). *Recursos*. Ανακτήθηκε από:

<https://anajulianamusica.jimdofree.com/%C3%A1frica-en-el-aula/recursos/>

Aulademúsica. (n.d.). *Musicograma «El elefante» del Carnaval de los animales*.

Saint-Saëns. Ανακτήθηκε από:

<https://ramoneg63.wordpress.com/2010/01/07/musicograma-el-elefante-del-carnaval-de-los-animales-saint-saens/>

Boler, V. (n.d.) *Kangaroos the carnival of the animals*. Ανακτήθηκε από:

<https://static1.squarespace.com/static/55955001e4b0f2448bc55fa3/t/5c606a49f4e1fc3c525b41e5/1549822550330/Victoria+Boler+Kangaroo+Listening+Map.pdf>

Community engagement & education /Playhouse square. (n.d.). *Teacher resource guide: carnival of the animals*. Ανακτήθηκε από:

<https://www.playhousesquare.org/assets/doc/Carnival-TeacherGuide-4-1e7cf06d98.pdf>

El poder de la música. (2014). *Musicograma: aquarium de Saint - Saens*.

Ανακτήθηκε από:

<https://elpoderdelamusica.wordpress.com/2014/09/22/musicograma-aquarium-de-saint-saens/>

Frikazos en el aula. (2021). *Musicogramas*. Ανακτήθηκε από:

<https://frikazosenelaula.com/musicogramas/>

Greduca. (n.d.). *Musicograma*. Ανακτήθηκε από:

<https://creduca.wordpress.com/2017/01/20/musicograma-%F0%9F%8E%B6/>

Hueso, A. (n.d.). *Cigne*. Ανακτήθηκε από: <https://pin.it/VcKqFzy>

Hueso, A. (n.d.). *Fossils*. Ανακτήθηκε από: <https://pin.it/4Jf9b1T>

Liveworksheets. (n.d.). *El acuario*. Ανακτήθηκε από:

https://es.liveworksheets.com/worksheets/es/M%C3%BAsica/Audici%C3%B3n/El_acuario_ej670600ho

Mallets & Music. (2019). *Children's books & music: Carnival of the animals*.

Ανακτήθηκε από:

<https://malletsandmusic.com/2019/11/29/childrens-books-music-carnival-of-the-animals/>

- Melodia en la escuela. (n.d.). *Musicogramas*. Ανακτήθηκε από:
<http://melodiaenlaescuela.blogspot.com/p/musicogramas.html>
- Meyersmusic : Ideas for the music classroom. (2014). *Valentine's Activities, Anyone?*. Ανακτήθηκε από:
https://gr.pinterest.com/pin/9570217934734447/sent/?invite_code=5ab3c0c1c0df4a819234608c02022203&sender=637681765896497251&sfo=1
- Mullett, S. (n.d.). *Carnival of the animals*. eBook. Ανακτήθηκε από:
https://www.letsplaykidsmusic.com/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2019/08/Carnival_worksheets-NEW.pdf
- Music a la Abbott a Kodaly - inspired blog. (2012). *Carnival of the animals*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.musicalaabbott.com/2012/07/carnival-of-animals.html>
- Music a la Abbott a Kodaly - inspired blog. (2012). *Elephant and a bit more of the aquarium*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.musicalaabbott.com/2012/07/elephant-and-bit-more-of-aquarium.html>
- Music feeling. (2013). *Musicograma el acuario de Saint Saens*. Ανακτήθηκε από:
<http://feelthemusicnorma.blogspot.com/2013/04/musicograma-el-acuario-de-saint-saens.html>
- Music room with a mountain view. (2015). *Carnival of the animals: part 1*. Ανακτήθηκε από:
<http://musicroommountainview.blogspot.com/2015/03/carnival-of-animals-part-1.html>
- Music tech integrate. (2016). *Kangaroo listening map*. Ανακτήθηκε από:
<https://sites.google.com/site/musictechintegrate/explain-everything/kangaroo-listening-map>
- Music twelfth avenue elementary school. (2020). *The elephant*. Ανακτήθηκε από:
<https://sd41blogs.ca/chastkos/mr-thola-mrs-thola-mrs-ross-ms-gastaldo-ms-ssemanda/>
- Music with Mrs. Hatch. (2020). *Kangaroo listening map*. Ανακτήθηκε από:
<http://www.musicwithmrshatch.com/music-class/archives/09-2020>
- Musical maps. (n.d.). *Puzzle cards – kangaroo from carnival of the animals by Saint Saens*. Ανακτήθηκε από:
<https://musicalmaps.weebly.com/puzzle-cards.html>

- Musicalándalus. (2020). *Musicograma: Acuario. Camille Saint- Saëns*. Ανακτήθηκε από:
<http://musicalandalus.blogspot.com/2020/05/musicograma-acuario-camille-saint-saens.html>
- Sarret, N. (n.d.). *The carnival of the animals the elephant by Camille Saint- Saens*. Ανακτήθηκε από:
https://gr.pinterest.com/pin/356206651757881970/sent/?invite_code=76d93e00c6864a1db669a448f1db754b&sender=637681765896497251&sfo=1
- Solmilandia.(n.d.). *Musicogramas*. Ανακτήθηκε από:
<http://solmilandia.blogspot.com/p/musicogramas.html>
- Squilt. (n.d.). *Carnival of the animals listening maps*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.squiltmusic.com/pages/carnival-of-the-animals>
- Sunshineandmusic. (2020). *Carnival of the animals listening maps*. Ανακτήθηκε από:
<https://sunshineandmusicblog.com/product/carnival-of-the-animals-listening-maps/>
- Teachers pay teachers. (n.d.). *Carnival of the animals*.
<https://www.teacherspayteachers.com/Browse/Search:carnival%20of%20the%20animals%20listening>
- The art of Andy Fling. (2013). *Kangaroo from carnival of the animals – free listening map worksheet*. Ανακτήθηκε από:
<http://andyfling.blogspot.com/2013/01/kangaroo-from-carnival-of-animals-free.html>

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΣΕ ΜΟΡΦΗ ΒΙΝΤΕΟ

- A Brosky. (n.d.). *1 Carnival of the Animals Fossils, Swan and Finale Week 11*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/xX_b_LM3GW8
- Alena Carter. (n.d.). *Fossils - Listening and Movement Activity*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/3IEWZFcjJJE>
- Alison Hajric. (n.d.). *Cuckoo - Listening Map*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/xhHp-Qc_k68
- Alpacapella Educación Musical. (n.d.). ♦*ESCUCHA CONSCIENTE*♦ *El Cisne (The Swan) - Camille Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/4LSWJlb-ZF8>

Alpacapella Educación Musical. (n.d.). «PLAY-ALONG» *Percusión Nivel 3 - Acuario (Camille Saint-Saëns)*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/ysrGMQPFXt4>

Amelia Hueso. (n.d.). *Hemiones*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/UUP-pJy7Abc>

Amelia Hueso. (n.d.). *Musicograma Gallos y gallinas Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/ehYHryZ12yU>

Ana Botia Ferrer. (n.d.). *RITMOGRAMA: Marcha Real del león - Camille Saint Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/VFfla9yPNy0>

Ana Fernandez. (n.d.). *Carnaval de los animales: Fósiles (Camille Saint-Saëns)*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/YqUMJc-nrG8>

Ana Music. (n.d.). *Musicograma Rítmico Carnaval de los Animales: el León*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/rR5cuSkcm3k>

Andrea López Domingo. (n.d.). *Musicograma Andrea López Domingo - El Carnaval de los Animales*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/lbB7lvTEwvk>

Andrew Tralle. (n.d.). *Listening Map - Carnival of the Animals: Fossils*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/WhAUjEgRHXg>

Cameralucidamusic. (n.d.). *Le carnaval des animaux - Le lion*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/8y-KBIDFZOo>

Carla Hernández Jodar. (n.d.). *Musicograma L'Elefant - El carnaval del animals de Camille Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/QBnf7fZmkJA>

Carol Roskos. (n.d.). *Carnival Of The Animals: Fossils*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/s5TSEcvTHSo>

Catherine Pierce-Winters. (n.d.). *Kinder Kangaroo Listening Map*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/BoTJJlKt_FI

Celia Núñez. (n.d.). *Cuco - Carnaval de los Animales. Musicograma*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/8uA3SIWtumc>

Celian Sánchez Martínez. (n.d.). *Musicograma " El carnaval de los animales" (Camille Saint-Saëns)*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/AKaMmdr57bQ>

chatnel número 5. (n.d.). *Carnaval des animaux-camille st saens*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/0AnEzdlv0dE>

CRES Music. (n.d.). *Aquarium Listening Map*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/ZMd6kvsarS0>

- Cristóbal Fernández. (n.d.). *MUSICOGRAMA. Marcha real del león. Royal March of the Lion. Camille Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από:
https://youtu.be/NAeET_lg3fA
- Currey, K. (2014). *The elephant listening map*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.youtube.com/watch?v=0Jqccgs9GV8>.
- Dena Kling. (n.d.). *Turtle Listening Map*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/wp9qszdwNMY>
- DIBUJANDO LA MÚSICA. (n.d.). *Percusión corporal- Fósiles- El carnaval de los animales- Camille Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/D2c1XYwOQb0>
- DidacTic MUSICART ULE. (n.d.). *Acuario (El carnaval de los animales) - Camille Saint-Saëns - Musicograma*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/3Xjq3-ZnD8Y>
- DidacTic MUSICART ULE. (n.d.). *Musicograma. El Canguro. El Carnaval de los animales, de C. Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από:
https://youtu.be/EKJM20c_ycY
- Editions RABIH. (n.d.). *Editions RABIH - MAW - RB - Ch 8 - "The Elephant" - Camille Saint-Saëns - Listening Map - Form ABA*. Ανακτήθηκε από:
https://youtu.be/i2PX_V_c8sY
- EduCEAM. (n.d.). *Aula Musicalizaçao - Músicagrama Carnaval dos Animais - Prof Hatyla*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/d8hvDjKNzh8>
- El Cuarto Del Piano. (2021). *Musicograma - El Leon - Carnaval de los animales - SaintSaens - El cuarto del piano*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/WSmSgn7Lr7g>
- En clase de música. (n.d.). *El Carnaval de los animales: Introducción y Marcha del león*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/6UYWfbmuPIg>
- EPTTA KOINSEP. (n.d.). *To καρναβάλι των ζώων+ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/6_nvQUCC4Co
- Eva Clave de Sol. (n.d.). *Musicograma "Introducción y Marcha del León" Carnaval de los Animales Camille Saent - Saëns*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/atXCE71UG5I>
- Formacion Vocal INSPIRARE. (n.d.). *MUSICOGRAMA The Carnival of the Animals. Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/LTWREyXRtuw>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 01 Intro and Lion*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/OSRdwCcMqV4>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 02 Hens and Roosters*. Ανακτήθηκε
από: <https://youtu.be/dZUqZ0lkwkk>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 03 Rats and Wiesels*. Ανακτήθηκε
από: <https://youtu.be/x4QX8O-6-eM>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 04 Tortises*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/mJofdhBF32M>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 05 Elephant*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/8Cbkys2zsFE>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 06 Kangaroos*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/QDC46pnQ8Ek>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 07 Aquriam*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/uJlbFIntxyo>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 08 Donkeys*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/GS2qNPDC7Yc>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 09 Cuckoo*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/YQCSttQDtsY>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 10 Aviary*. Ανακτήθηκε από:
https://youtu.be/l4ZHjs9_KTY

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 11 12 Pianist*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/qUtw7Aunf8>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 12 13 Fossils*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/3WthQx3STM4>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 13 14 Swan*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/Q2M9eac9rQc>

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals 14 11 Finale*. Ανακτήθηκε από:
https://youtu.be/so7kivk_KBE

Franklin Mills. (n.d.). *VSP Carnival of Animals All*. Ανακτήθηκε από:
<https://youtu.be/2t64sbgtdgE>

Gisela Chavez. (n.d.). *Musicograma El carnaval de los animales El elefante*.
Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/Z9sGlmtuqtI>

Gloria maraver franco. (n.d.). *Musicograma de Acuario (C. Saint Saëns)*. Ανακτήθηκε
από: <https://youtu.be/T9nbH0OpEns>

Gomm, M. (2020). *Royal march of the lion listening map*. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=ahdPD2bmPy0>.

Hau On Chong. (n.d.). *Listening map the swan*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/oKayKsAX9S0>

IEC Música. (n.d.). *The Carnival of the Animals; vi Kangaroos by Camille Saint Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/Lu0zLxzV2Jc>

Ines Sanchez Plaza. (n.d.). *Musicograma Acuario C. Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/YsL-clclNio>

Isa Música. (n.d.). *Musicograma Marcha Real del León*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/3H9qkyt2keg>

Jeske, H. (2016). *Copy of carnival of the animals – the elephant – animated listening map*. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=3rDPGQ46NEE>.

Jesus Peñarrubia. (n.d.). *MUSICOGRAMA "El Carnaval de los Animales" El León*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/zfSlvQsJlpw>

José Carlos - Ed. Musical. (n.d.). *"Carnaval dos animais - final" de Camille Saint Saens*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/1PUrQgl8WZA>

José García. (n.d.). *El Elefante - El Carnaval de los animales*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/7dJ91SANPB0>

José García. (n.d.). *El León - El Carnaval de los animales*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/XL6UuGtgQSk>

José García. (n.d.). *Los Canguros - El Carnaval de los Animales*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/NAomj9jq_jE

Katlyn Weaver. (n.d.). *Royal March of the Lion-Body Percussion by Ms. Weaver*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/469DAyil6Sg>

Krista Chencharick. (n.d.). *Animated Listening Guide: Carnival of the Animals - "Aquarium"*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/oJHORTfuljs>

L Lohr. (n.d.). *Fossils Listening Map*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/u1g4WqR0qCw>

LA CLAVE DE JOSE. (n.d.). *MUSICOGRAMA - "Los fósiles" de "El carnaval de los animales" (C. Saint-Saëns)* . Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/CJG99WMNzgk>

Lorena Márquez. (n.d.). *Musicograma Acuario*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/27OxdWn_y_M

María José F S. (n.d.). *Musicograma l'aquari (Camille Saint-Saëns)*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/OAxdqiYU47M>

Marta de la Cal Barrado. (2020). *Aquarium (El carnaval de los animales)*. *Musicograma*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/amdi4SVrMik>

Matthew Gomm. (n.d.). *Aquarium from Carnival of the Animals - Listening Map*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/EeXLOdNN_3U

Mercè Mensa Trullàs. (n.d.). *Musicograma - Els fòssils. El carnaval dels animals*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/vofaoyEBGwo>

Merequetengue Musical. (n.d.). *MUSICOGRAMA "El carnaval de los animales" PARA NIÑOS | #ritmograma #percusión #animales*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/rEUPXX-0cMY>

Miguel Chumillas. (n.d.). *Musicograma: Acuario "Carnaval de los Animales"*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/pojSv44wAGc>

Mingoea, G. A. (2019). *Royal march of the lion - carnival of the animals listening map*. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=7WBvQQZZI28>.

Miriam Sierra. (n.d.). *El Acuario Camille Saën-Saint*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/aCqWIGLHagU>

Montse González. (n.d.). *Musicograma Animal's Carnival - Fossils*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/R88pgWOolp8>

Mrs. Nichols Music Room. (n.d.). *Listening Map: The Aquarium*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/gpf4KsUAPsQ>

Ms. Music1234. (2021). *Play Along: Tortoises from the Carnival of the Animals*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/M7C6_B1xloQ

Ms. Music1234. (2021). *Play along: tortoises from the carnival of the animals*. Ανακτήθηκε από: https://www.youtube.com/watch?v=M7C6_B1xloQ.

Musica 2016. (n.d.). *El canguro ► El Carnaval de los Animales ► Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/v3Yw0bORcPU>

Música al Centelles. (n.d.). *Musicograma - El carnaval dels animals - L'elefant*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/YZazH5uevD4>

Musicalikids Actividades Musicales. (n.d.). *El Carnaval de los animales MUSICOGRAMA 🐘 Elefante*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/KBOnEtGpuac>

Musicalikids Actividades Musicales. (n.d.). *El Carnaval de los animales MUSICOGRAMA 🎵🎨🐟 Acuario (Link imprimible GRATIS)*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/Biyifc1syGg>

Musicalizando para a Vida. (n.d.). *Musicograma | Carnaval dos Animais de Saint Saën; O Cuco*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/HwO09qNzF6Y>

Nerea Seijoso. (n.d.). *Fósiles (Saint-Saëns) - Ritmo para silla y palillos*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/T5OJQ3iTMEU>

NEWNEW Channel 牛牛頻道. (n.d.). *Rhythm and Body Percussion | The Carnival Of The Animals The Lion*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/mbh8MLwt5tY>

NEWNEW Channel 牛牛頻道. (n.d.). *Body percussion play along | Carnival of the animals Elephant*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/TFpIYJGSx_c

NEWNEW Channel 牛牛頻道. (n.d.). *Carnival of Animals fossils | Body Percussion Rhythm play along Saint saens 動物狂歡節 化石 聖桑*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/dFw2E5c72YE>

NEWNEW Channel 牛牛頻道. (n.d.). *Rhythm and body percussion play along | Carnival of the animals tortoises saint saens*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/VFHTrrKmf8E>

Noa Música. (n.d.). *Musicograma Aquarium Camille Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/Uf9eDYRI8KI>

O mestre de música. (n.d.). *Musicograma: O cuco na profundidade do bosque. Camille Saint-Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/-rch8qVqsH0>

Pablo Marín Liébana. (n.d.). *Musicomovigrama Introducción y marcha real del león, Camille Saint-Saëns. Royal March of the Lion*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/sur0g-mQS8A>

Patrick Johnston. (n.d.). *Aquarium Listening Map*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/m7kyEQWiSC8>

Paul Cimini. (n.d.). *Listening Map: Aquarium from Carnival of the Animals*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/IG0Kbuj0uW0>

Paula Hernandez. (n.d.). *Musicograma "El Acuario" - Camille Saint Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/jHI3VUVIz7w>

pianomonkey90. (n.d.). *Carnival of the Animals: Listening Map for "The Aquarium"*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/wzL8seKE-FA>

- Rachel Hahn. (n.d.). *Fossils (from Carnival of the Animals) Rhythm Stick Play Along*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/9ITzTpaM6bw>
- Raquel Almenzar León. (n.d.). *Musicograma Aquarium*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/devHbbmUsps>
- Raquel Valdivia. (n.d.). *Musicograma Acuario elaborado por Raquel Valdivia*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/dMfXBY35LXo>
- Regina Mazza. (n.d.). *MUSICOGRAMA - El carnaval de los animales - EL LEÓN - Saint Saëns*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/OriCB9B3I_c
- Sara Lombardi. (n.d.). *Musicograma - Le Carnaval des Animaux: Tortoises*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/R073ucC86lQ>
- Scottbrothersduo. (n.d.). *AQUARIUM BY SAINT-SAËNS - ANIMATION BY TOM SCOTT - PIANO DUET, SCOTT BROTHERS DUO*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/a4lmvXYRfa4>
- Seapy, C. (2020). *Carnival of the animals – introduction and royal march of the lion*. Ανακτήθηκε από: https://www.youtube.com/watch?v=m_NLMThI8Dw.
- smalin. (n.d.). *Saint-Saëns, Aquarium, from Carnival of the Animals*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/Y38d8MJUvq8>
- Stankus, D. (2020). *Hens and roosters*. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=fooUVxEs1CE>.
- Stankus, D. (2020). *Introduction and royal march of the lion*. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=tBdLD0zay6Y>.
- Teatro del Lago. (n.d.). *El Carnaval de los Animales - Introducción y Marcha Real del León (Teatro del Lago)*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/a4RJ8yjFLwE>
- Toothy Buddies. (n.d.). *Kangaroo Jump! Leap! Bounce! Music Education for Your Kids*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/j0NvRzCPKzc>
- Tu Escuela Online. (n.d.). *ACOMPANAMIENTO CON PALILLOS/ LECTURA RÍTMICA EL CARNAVAL DE LOS ANIMALES Saint Saëns*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/wnihkCMvMZo>
- Victoria Hernández Pérez. (n.d.). *"El Carnaval de los Animales" - La Marcha del León de Camille Saint Saëns – Musicograma*. Ανακτήθηκε από: https://youtu.be/3xSA_5Ukw_c
- yan kwok. (n.d.). *listening map of the swan*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/aOdt5b6vXYE>

Η Θεωρία της Ευτυχίας. (n.d.). *Το καρναβάλι των ζώων-Τα λιοντάρια*. Ανακτήθηκε από: <https://youtu.be/1JSZ6aEi9-4>